

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 22 – 23 stycznia 2018
na kierunku „politologia” prowadzonym
przez Wydział Humanistyczny
Uniwersytetu Zielonogórskiego

Warszawa, 2018

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu.....	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny.....	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku.....	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	10
Dobre praktyki.....	10
Zalecenia	10
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.....	11
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2	11
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	15
Dobre praktyki.....	15
Zalecenia	15
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	16
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3	16
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	23
Dobre praktyki.....	23
Zalecenia	23
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia.....	24
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4	24
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	24
Dobre praktyki.....	26
Zalecenia	16
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	26
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5	26
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	27
Dobre praktyki.....	27
Zalecenia	27
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia.....	27
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6	27
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	28
Dobre praktyki.....	29

Zalecenia	29
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	29
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7	29
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	30
Dobre praktyki.....	30
Zalecenia	30
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia.....	31
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8	31
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	34
Dobre praktyki.....	34
Zalecenia	34
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny	34
Załączniki:	37
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	37
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	37
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych.....	28
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	51
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	53
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa.....	53
Załącznik nr 7. Informacja o hospitolowanych zajęciach i ich ocena.....	53

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Krzysztof Szewior, członek PKA,
członkowie:

1. dr hab. Artur Wołek, członek PKA,
2. dr hab. Dariusz Skrzypiński, ekspert PKA,
3. mgr Karolina Martyniak, ekspert ds. postępowania oceniającego,
4. Olga Janiszewska, ekspert ds. studenckich.

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku „politologia” prowadzonym przez Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Zielonogórskiego została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2017/2018. PKA po raz czwarty oceniała jakość kształcenia na tym kierunku. Poprzednia ocena jakości kształcenia zakończyła się wydaniem przez Prezydium PKA oceny pozytywnej (*Uchwała Nr 785/2011 w dn. 1.09.2011r.*). Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny, została opisana w punkcie 8 raportu. Ponadto Prezydium PKA w sprawie powtórnej oceny instytucjonalnej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego także wydało ocenę pozytywną (*Uchwała Nr 24/2015 w dn. 8.01.2015r.*), gdyż w wyniku podjętych działań naprawczych Wydział dostosował się do uwag i zaleceń wskazanych w *Uchwale Nr 646/2013 z dn. 17.10.2013r.*

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego (ZO) został opracowany po zapoznaniu się z następującymi źródłami informacji: przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny, zintegrowanym systemem informacji o nauce i szkolnictwie wyższym POL-on, portalem <http://www.wyberzstudia.nauka.gov.pl/> oraz stronami internetowymi Uczelni i Wydziału (dostęp w dn. 22 – 23.01.2018: <http://www.uz.zgora.pl>, <http://www.wh.uz.zgora.pl>), a także na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac zaliczeniowych oraz dyplomowych, przeglądu infrastruktury dydaktycznej, jak również spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

1. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	„politologia”	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	I stopnia	
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	dziedzina nauk społecznych dyscyplina nauki o polityce	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów / 180 ECTS	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Polityka bezpieczeństwa i wojskowości, Relacje międzynarodowe	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	licencjat	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	19	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	47	-
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	101 ECTS (2895 godzin)	-
Nazwa kierunku studiów	„politologia”	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	II stopnia	
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	dziedzina nauk społecznych dyscyplina nauki o polityce	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	4 semestry / 120 ECTS	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Polityka bezpieczeństwa	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	magister	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	18	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	54	-
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	68 ECTS (1215 godzin)	-

1. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	Zadowalająca
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Uczelnia wobec stanowiska ZO PKA zastosowała układ kryterialny kierując się schematem: zalecenia – odpowiedź. W kryterium nr 1 poinformowano o przerehabrowaniu kierunkowych efektów kształcenia oraz skierowaniu ich do dalszego procedowania. Od kolejnego roku zaplanowano wprowadzenie efektów specjalnościowych, uzupełnienie – z uwagi na specjalności – efektów odnoszących się do różnych wymiarów bezpieczeństwa. W kryterium 2 wypowiedziano się nt. systemu antyplagiatowego OSA oraz wielkości grup lektoratowych, zapowiedziano wprowadzenie kursu oraz przesunięcie innych wybranych przedmiotów zgodnie z sugestią ZO PKA oraz ściślejszego nadzoru nad sylabusami. Wdrożono zalecenie polegające na umieszczeniu zasad dyplomowania na stronie internetowej, dostosowanie systemu ECTS do struktury programu kształcenia. Dyskutuje się nad zmianami w organizacji i zasadach zaliczania praktyk studenckich. Względem WSZJK (kryterium nr 3) poinformowano o wdrażaniu zmian zgodnie z zaleceniami wpływającymi z pozostałych kryteriów częściowych, natomiast za działanie wdrożone należy uznać korektę polityki informacyjnej. Kryterium nr 4 informuje o specyfice badawczej środowiska politologicznego, co następnie przekłada się na ofertę dydaktyczną specjalności. W ramach kryterium nr 5 zapowiedziano przygotowanie studiów podyplomowych z udziałem i merytorycznym interesariuszy zawięzanych, natomiast w kryterium 6 od roku 2019/2020 silniejsze nasycenie treści kształcenia literaturą obcojęzyczną. Z kolei na bieżąco nadzoruje się infrastrukturę dydaktyczną (kryterium nr 7) i doposaża zasoby biblioteczne. Zalecenie ujęte w kryterium nr 8 odnoszące się do poprawy warunków obsługi studentów jest w „trakcie analizy przez władze Wydziału”.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni /
-----------	---

	Zadowalająca/ Częściowa
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni

2. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

- a. Koncepcja kształcenia
- b. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów
- c. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Misja edukacyjna obejmująca lata do 2020 r. zawiera zobowiązanie o dbałość o poziom kształcenia oraz uświadomienie podstawowych wartości wyznaczających życie każdego człowieka, promowanie humanistyki i poprzez to „kompleksowe poznanie świata”. W celach strategicznych można odnaleźć obszary kształcenia (oferta, mobilność), badania naukowe (wzmacnianie potencjału, doskonalenie jakości badań naukowych), relacje z zewnętrznymi interesariuszami (rozwijanie relacji zewnętrznych, kształtowanie pozauczelnianej przestrzeni badawczej, tradycji akademickich, transfer wiedzy). Karta celów strategicznych Wydziału jest szczegółowo opracowana, obejmuje wskazane obszary, monitorowanie i kontrolę strategii Wydziału.

Wydział Humanistyczny zalicza się do jednostek o najstarszych tradycjach akademickich regionu, już w 1994 r. - pod inną nazwą i w ramach innej uczelni - uzyskał uprawnienia doktoryzowania w zakresie historii. Obecnie jest jednym z 13 wydziałów UZ, a także jednym z największych jednostek. Posiada samodzielność naukowo-dydaktyczną (w zakresie dyscypliny historia), a także uprawnienia doktoryzowania w szeregu dyscyplin w obszarze nauk humanistycznych. Instytutem kierunkowym jest Instytut Politologii, jeden z sześciu funkcjonujących na Wydziale. Badania mieszczą się w obszarze nauk humanistycznych oraz społecznych i dotyczą zagadnień historii, oraz nauk o polityce, co jest uzasadnione w kontekście kształcenia kierunkowego. Badania naukowe są aktualne, podejmują bieżące krajowe oraz międzynarodowe problemy, tym samym uwzględnia ustalenia, wzorce metodologiczne oraz doświadczenia badawcze i dydaktyczne z innych ośrodków akademickich krajowych i zagranicznych. Koncepcja kształcenia jest zgodna ze standardami opisanymi w ZSK właściwymi dla poziomu nr 6 i 7. Ewoluuująca koncepcja kształcenia pozostaje zgodna z misją i strategią rozwoju jednostki oraz ambicjami władz Wydziału i nauczycieli akademickich.

Zadaniem kształcenia jest przygotowanie kadr dla regionu i kraju oraz podnoszenie poziomu wykształcenia młodzieży, wspieranie ludności pochodzącej z uboższych terenów.

Koncepcja kształcenia wpisuje się w przywołaną strategię, uwzględnia specyfikę rozwoju regionu i rynku pracy. Oryginalność koncepcji kształcenia wyraża się ofertą tematyczną oraz specjalnościami. Badania pracowników dotyczą szerokiego spektrum politologii, w tym głównego jej rdzenia oraz zjawisk będących wyzwaniem współczesności: religii, mniejszości narodowych. Są one prowadzone przez kadrę reprezentującą różne obszary wiedzy, co umożliwia zdobycie interdyscyplinarnej wiedzy. Wyniki badań są treścią nauczania kierunkowego. W badaniach naukowych włączani są studenci poprzez koła naukowe, popularyzację wiedzy, działalność w NGO oraz w sferze publicznej. Wpływ otoczenia zewnętrznego na rozwój kierunku jest realizowany poprzez bieżące kontakty naukowe, działalność doradczą i konsultingową.

W procesie opracowania i modyfikacji programów kształcenia systematycznie zaangażowani są interesariusze wewnętrzni. Udział interesariuszy zewnętrznych ma miejsce na dwóch poziomach: wydziału i instytutu prowadzącego wizytowany kierunek. Na poziomie wydziału ma charakter raczej

formalny, choć interesariusze reprezentują otoczenie społecznie i gospodarcze, w którym absolwenci politologii mogą rozwijać swoją karierę zawodową. Natomiast na poziomie instytutu przygotowano nowe specjalności (na studiach I i II stopnia) w interakcji z przedstawicielami służb mundurowych, do których specjalizacje są w dużej mierze kierowane.

1.2.

Analizując zgodność problematyki i kierunków badań realizowanych w jednostce z zakresem dziedziny i dyscypliny naukowej, do której odnoszą się efekty kształcenia dla kierunku politologia, należy stwierdzić, że badania prowadzone przez pracowników Instytutu Politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego są zgodne z obszarem nauk społecznych i nauk o polityce i pokrywają wszystkie podstawowe subdyscypliny ww. dyscypliny naukowej, tj. systemy polityczne, myśl polityczną, stosunki międzynarodowe, teorię polityki i komunikowanie polityczne. Oceniając różnorodność kierunków badań prowadzonych w jednostce, w powiązaniu z zapewnieniem możliwości osiągnięcia przez studentów wszystkich efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku i realizacji programu studiów, należy uznać, że jest ona zapewniona w stopniu zadowalającym ze względu na występujące rozbieżności pomiędzy dominującymi w dorobku naukowym pracowników kierunkami badań a realizowanym programem. Warto także podkreślić, że pracownicy nie zgłaszali żadnych uwag jeśli chodzi o oferowane im przez władze wydziału i instytutu możliwości finansowania badań naukowych oraz rozwoju zawodowego. Oceniając stan badań naukowych prowadzonych w jednostce pod kątem zapewnienia osiągnięcia przez studentów wszystkich efektów kształcenia, w tym w szczególności efektów w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej należy podkreślić, że aktywność naukowa pracowników jednostki angażuje studentów w proces badawczy. Studenci brali udział w badaniach naukowych prowadzonych przez pracowników Instytutu Politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego poświęconych 70 -leciu akcji „Wisła” oraz społeczności Karaimów w Polsce. W obu wypadkach odpowiedzialni oni byli za przeprowadzenie wywiadów z respondentami. Warty podkreślenia jest także udział studentów w przygotowywaniu publikacji wydawanych przez Instytut Politologii, na przykład artykuły autorstwa studentów ukazały się w 6 numerze Przeglądu Narodowościowego, punktownego czasopisma wydawanego przez Instytut Politologii, ponadto władze Instytutu zadeklarowały wznowienie wydawanego w latach 2011-2012 czasopisma „Młody Politolog” jako forum aktywizacji naukowej studentów Instytutu. Z drugiej jednak strony należy zauważyć, że większość studentów ze względu na wiek i zaangażowanie w prace zarobkową nie jest zainteresowana tak zaawansowaną formą rozwoju naukowego. W opinii pracowników w ramach przeglądu oferty dydaktycznej wydziału, w tym programu studiów na kierunku politologia uwzględniane są ich sugestie dotyczące wprowadzania nowych treści do programu kształcenia na kierunku politologia, które wykorzystują propozycje pracowników bazujące na kierunkach prowadzonych przez nich badań naukowych. Oceniając wpływ prowadzonych w jednostce badań naukowych na rozwój koncepcji kształcenia należy uznać, że jest on zapewniony w stopniu zadowalającym, co znalazło swoje odzwierciedlenie w rekomendacjach. Także studenci podkreślają, że w odniesieniu do części prowadzących zauważalne jest bardzo mocne oparcie prezentowanych w trakcie realizacji zajęć treści na prowadzonych przez pracowników badaniach.

1.3.

Efekty kształcenia przyjęte uchwałą Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego nr 511 z dnia 25 kwietnia 2012 r., zakładane dla kierunku studiów są spójne treściowo z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru kształcenia, odpowiednich poziomów i profilu ogólnoakademickiego, do których kierunek został przyporządkowany (obszar nauk społecznych; dyscyplina nauki o polityce). Program kształcenia na studiach pierwszego stopnia obejmuje w sumie 34 efekty kierunkowe (14 w zakresie wiedzy, 11 umiejętności, 9 w zakresie kompetencji społecznych), natomiast na studiach drugiego stopnia 31

efektów (11 w zakresie wiedzy, 12 umiejętności, 8 w zakresie kompetencji społecznych). Efekty kierunkowe zostały utworzone z uwzględnieniem odniesienia do odpowiednich poziomów Krajowych Ram Kwalifikacji. Efekty kierunkowe są wewnętrznie spójne i najczęściej prawidłowo zdefiniowane, choć wątpliwości budzi obszarowe odniesienie i konstrukcja niektórych efektów.

I tak, efekt „posiada umiejętność integrowania wiedzy z różnych dyscyplin w zakresie nauk humanistycznych oraz jej zastosowania w nietypowych sytuacjach profesjonalnych” (KP1_U04, I stopień) *explicite* odnosi się do obszaru nauk humanistycznych, chociaż kierunek przyporządkowany jest wyłącznie do dyscypliny nauk o polityce (obszar nauk społecznych). Warto nadmienić, że paralelny efekt dla studiów II stopnia odwołuje się do obszaru nauk społecznych (KP2_U04). Podobnie efekt KP1_U05 (I stopień) opisuje umiejętności badawcze pozwalające na „rozwiązywanie złożonych problemów zakresu przynajmniej jednej epoki i dziedziny historycznej”, co z pewnością niezbędne jest dla historyka, ale politologowi raczej potrzebne nie jest, jeśli nie chodzi o historię najnowszą. Gdy idzie o konstrukcję efektów kształcenia, to przykładowo efekt „zna i rozumie podstawowe zasady analizy prawa wspólnotowego i ustrojowych podstaw państwa” (I stopień, KP1_W12) odnosi się wyraźnie do dwóch zakresów wiedzy: prawa wspólnotowego i prawa konstytucyjnego (porównawczego?). Są one tylko częściowo powiązane, a z pewnością muszą być weryfikowane w odmienny sposób. Z kolei efekty „zna zależność pomiędzy głównymi subdyscyplinami politologii, rozumie interdyscyplinarność w politologii jako nauki społecznej” i „ma podstawową wiedzę o charakterze politologii oraz jej znaczenia w systemie nauk i relacjach do innych nauk” (I stopień, KP1_W02, KP1_W03) są treściowo bardzo bliskie i ich scalenie byłoby pożyteczne nie tylko ze względów redakcyjnych, ale i ułatwiłoby weryfikację osiągania efektów kształcenia.

W tworzeniu kierunkowych efektów kształcenia daje się dostrzec tendencja do ich nadmiernego mnożenia (np. opisany wyżej przypadek zbliżonych efektów KP1_W02 i KP1_W03, zbliżony do nich efekt KP1_W01 dla studiów I stopnia), co nie musi być błędem, ale wprowadza ryzyko niemożliwości osiągnięcia przez studentów wszystkich efektów kształcenia. Z analizy powiązań między kierunkowymi efektami kształcenia i efektami kształcenia zdefiniowanymi dla poszczególnych modułów/przedmiotów (sylabusy dostępne na stronie Uczelni) wynika jednak, że wszystkie efekty kierunkowe są realizowane. Zmniejszenie liczby efektów kształcenia ułatwiłoby jednak weryfikację ich osiągania. Rozwiałoby również wątpliwości, które budzi efekt „ma specjalistyczną wiedzę z zakresu wybranej specjalności” (KP1_W14, I stopień) blankietowo odwołujący się do specjalistycznej wiedzy istniejących (różnych) specjalności. W takiej sytuacji należałoby się spodziewać sformułowania specjalnościowych efektów kształcenia (Uczelnia ich nie sformułowała) lub sformułowania w inny sposób opisu wiedzy i umiejętności, których opanowanie pozwala mówić o realizacji kierunkowego efektu KP1_W14.

Efekty kształcenia na obu poziomach pozostawiają wiele do życzenia pod względem redakcyjnym. Pomijając błędy literowe (np. KP1_U02 I stopień, KP2_W03 II stopień), ten sam efekt pojawia się dwukrotnie z różną sygnaturą i co ciekawe odnoszony jest do innych efektów obszarowych (efekty KP2_K07 i KP2_K08 na studiach II stopnia).

Program kształcenia na obu poziomach zawiera efekty związane z wiedzą (na II stopniu studiów pogłębioną), umiejętnościami badawczymi oraz kompetencjami niezbędnymi w działalności badawczej w rodzaju argumentowania, integrowania wiedzy z różnych dyscyplin, prowadzenia badań.

Program kształcenia uwzględnia również nabycie umiejętności językowych wybranego języka obcego, choć można mieć wątpliwości co do samego sformułowania efektu. Nie odwołuje się ono do określonego poziomu umiejętności, co nie jest konieczne, ale też nie wspomina o nabyciu umiejętności z zakresu języka specjalistycznego (politologicznego), co przynajmniej na studiach II stopnia przy poziomie B2+ jest niezbędne. W procesie opracowania i modyfikacji programów kształcenia systematycznie zaangażowani są interesariusze wewnętrzni. Udział interesariuszy zewnętrznych ma miejsce na dwóch poziomach: wydziału i instytutu prowadzącego wizytowany kierunek. Na poziomie wydziału ma charakter raczej formalny, choć interesariusze reprezentują otoczenie społecznie i

gospodarcze, w którym absolwenci politologii mogą rozwijać swoją karierę zawodową. Natomiast na poziomie instytutu przygotowano nowe specjalności (na studiach I i II stopnia) w interakcji z przedstawicielami służb mundurowych, do których specjalizacje są w dużej mierze kierowane.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kierunek politologia jest prowadzony od szeregu lat i w tym zakresie można mówić o jego dojrzałości. Wydział jest zorientowany i humanistycznie i społecznie, stanowi należyte środowisko rozwoju dyscypliny oraz prowadzenia studiów. Tym samym udziela stosownego wsparcia kształceniu. Cele nauczania na ocenianym kierunku mieszczą się w Misji i Strategii Uniwersytetu oraz w działalności Wydziału. Efekty kształcenia merytorycznie oraz poziomem zaawansowania odpowiadają specyfice studiów, poziomowi i profilowi. Zachowana jest zgodność z aktualnymi ustaleniami badań naukowych w zakresie nauki o polityce oraz nawiązanie do rzeczywistości społecznej. Wymaga się jednakże – w ramach ewaluacji programów – stosownych korekt. Zielonogórskie środowisko politologiczne jest budowane od kilkunastu lat, zatem pozostaje jeszcze „na dorobku”, jednakże zauważalny jest proces jego rozwoju ilościowego i jakościowego. Mocną stroną dorobku naukowego pracowników jednostki jest jego wszechstronność, słabą natomiast dominacja ścieżek badań (historia, religia, polityka wyznaniowa) dotyczących obszarów niezwiązanych wprost z realizowanymi na kierunku specjalnościami skierowanymi przede wszystkim do osób funkcjonujących w sferze bezpieczeństwa.

Dobre praktyki

1. Włączenie studentów do działalności naukowej Instytutu.

Zalecenia

1. Skorygować efekty kształcenia na studiach I stopnia pod kątem ich odniesienia do obszaru kształcenia, do którego przyporządkowany jest kierunek.
2. Poprawić konstrukcję kierunkowych efektów kształcenia na obu poziomach kształcenia tak, by jeden efekt nie zawierał zbyt wielu elementów składowych utrudniających ich wspólne zweryfikowanie.
3. Sformułować efekty specjalnościowe lub uwzględnić wiedzę, umiejętności i kompetencje zdobywane w ramach specjalności w efektach kierunkowych.
4. Określić poziom znajomości języka obcego jako wyższy średnio zaawansowany (z elementami języka specjalistycznego dla studiów II stopnia) albo poprzez odniesienie go do ESOKJ albo poprzez wskazanie zakresu wymaganych umiejętności. Zapewnić w planach rozwoju koncepcji kształcenia ujęcie współczesnych trendów rozwoju dyscypliny naukowej nauki o polityce. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do studiów z zakresu nauk społecznych, których przedmiotem są permanentnie ewoluujące stosunki społeczne rodzące nowe problemy i konflikty, które mogą lub wręcz powinny stać się przedmiotem nauczania na studiach uniwersyteckich
5. Uwzględniając fakt prowadzenia studiów w formule 40+ skierowanych głównie do pracowników służb mundurowych, rozważyć większe zaangażowanie pracowników jednostki w badania z zakresu bezpieczeństwa i wojskowości.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Oceniając dobór treści i metod kształcenia na kierunku politologia I i II stopnia, należy stwierdzić, że jednostki dydaktyczne (moduły zajęć) zostały wyodrębnione prawidłowo, choć pewne wątpliwości wzbudza ich kolejność (p. zalecenie). Ich wymiar godzinowy jest akceptowalny, natomiast weryfikacji powinno ulec przypisane im wartości ECTS oraz oszacowanie godzinowego wymiaru nakładu pracy niezbędnego dla osiągnięcia efektów kształcenia w odniesieniu do zajęć z udziałem nauczyciela i samodzielnej pracy studenta. Po pierwsze liczba punktów ECTS jest niedoszacowana ze względu na wymagany realnie wkład pracy studenta w realizację treści kształcenia i osiąganych efektów przypisanych do danego modułu. Należy także ponownie oszacować proporcje pomiędzy wymaganym czasem pracy na zajęciach z udziałem nauczyciela i czasem przeznaczonym na samodzielną pracę studenta. Na przykład, w przypadku przedmiotów realizowanych w przeciągu 30 godzin, czas pracy z nauczycielem obejmujący zajęcia, konsultacje i egzamin oszacowano na 80 godzin, co oznacza, że każdy student spędza na konsultacjach w przeciągu semestru 3 godziny tygodniowo i dodatkowo 5 godzin w trakcie egzaminu. Zdarzają się także przypadki odwrotne, czyli niedoszacowania pracy własnej studenta. Na przykład w odniesieniu do przedmiotu realizowanego również w wymiarze 30 godzin, czas pracy własnej na przygotowanie się do zajęć, kolokwium i napisanie pracy pisemnej oszacowano na 15 godzin, co jest wartością zdecydowanie niedoszacowaną.

Oceniając trafność doboru oraz zróżnicowanie form zajęć dydaktycznych, należy podkreślić, że w programie kształcenia na ocenianym kierunku proporcje pomiędzy formami wykładowymi a aktywizującymi (ćwiczenia, konwersatoria, laboratoria) wynoszą na pierwszym stopniu 1:3,3, a na studiach drugiego stopnia udział wykładów jest marginalny. Sytuacja taka jest w pełni akceptowalna, zarówno z uwagi na proporcje form zajęć jak i liczebności grup studenckich, których wielkość pozwala efektywnie prowadzić zajęcia (co podkreślają także studenci). Choć z pewnością jest w to w większym stopniu efektem ograniczonej rekrutacji. Oceniając trafność doboru miejsc praktyk, ich wymiaru i terminu realizacji należy podkreślić, że w znacznej mierze, są one realizowane przez studentów w ramach zaliczenia własnej działalności lub aktywności w miejscu pracy. Jednakże w świetle analizy obowiązujących w jednostce procedur, należy uznać, że taka praktyka nie w pełni pozwala weryfikować osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów kształcenia.

Oceniając zgodność harmonogramu zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku z zasadami higieny procesu nauczania należy podkreślić, że w chwili obecnej Instytut Politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego prowadzi studia dla studentów w trybie tzw. formuły 40+. Oznacza to, że zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach 16.00-20.45. Taki stan rzeczy podyktowany jest ograniczonymi możliwościami czasowymi studentów i jest przez nich w pełni akceptowany. Oceniając możliwość osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku oraz poszczególnych modułów kształcenia/przedmiotów należy uznać, że z perspektywy kierunku studiów efekty są osiągalne. Katalog efektów kształcenia (ze wskazanymi wcześniej uwagami) opracowany dla studiów I i II stopnia jest spójny z treściami kształcenia przewidzianymi przez odpowiednie programy studiów. Oceniając natomiast możliwość osiągnięcia efektów przedmiotowych należy uznać, że w przypadku wielu przedmiotów, student jest zobligowany do realizacji zbyt wielu efektów (czasami ponad 10), co należy uznać za wielkość nadmierną, która nie jest uzasadniona ich merytorycznym charakterem. Uwaga ta odnosi się zarówno do studiów I, jak i II stopnia.

Oceniając treści kształcenia w ramach nauki języka obcego oraz praktyk zawodowych, należy stwierdzić, że są one spójne z efektami kształcenia zakładanymi dla ocenianego kierunku. Podobnie pozytywnie należy ocenić zgodność nauczanych treści programowych z aktualnym stanem wiedzy i praktyki badawczej w obszarze nauk społecznych, jak i ich kompleksowość, różnorodność i aktualność. Z tej perspektywy program studiów i efekty kształcenia przypisane do kierunku politologia I stopnia, są właściwe dla studiów o charakterze wprowadzającym, rudymenarnym reprezentującym bardzo klasyczne, tradycyjne (instytucjonalne) rozumienie nauk o polityce. W odniesieniu do programu i efektów kształcenia właściwych dla kierunku politologia II stopnia, mamy do czynienia z treściami programowymi będącymi akceptowalnym kompromisem pomiędzy podejściem tradycyjnym (instytucjonalnym) i problemowym, akcentującym na przykład ujęcie funkcjonalne, czy znaczenie polityk publicznych. Z tej perspektywy programy studiów realizowane na obu poziomach studiów są względem siebie koherentne i w stopniu zadowalającym odpowiadają współczesnym trendom badawczym i dydaktycznym w dyscyplinie nauk o polityce.

W odniesieniu do powiązania metod kształcenia z możliwością osiągnięcia wszystkich zakładanych efektów kształcenia obejmujących przygotowanie do prowadzenia badań oraz w przypadku studentów drugiego stopnia możliwości prowadzenia badań, należy uznać, że programy kształcenia studiów obejmują stosowne przedmioty. Z drugiej jednak strony warto rozważyć wprowadzenie studiach I stopnia w miejsce modułu „wprowadzenie do studiów politologicznych” poświęconego częściowo aspektom administracyjnym studiowania - przedmiotu koncentrującego się na metodach i technikach badań społecznych. Należy także zdywersyfikować treści kształcenia realizowane w ramach proseminarium i seminarium licencjackiego (w chwili obecnej sylabusy obu modułów zawierają te same treści).

W wymiarze elastyczności stosowanych metod kształcenia oraz wsparcia studentów w procesie uczenia, ocenić należy, że pracownicy Instytutu podejmują w stopniu należytym starania w tym kierunku, co znajduje odzwierciedlenie w opinii samych studentów.

Studenci ocenianego kierunku są zadowoleni z sekwencji przedmiotów. Treści kształcenia przedstawiane podczas poszczególnych modułów zajęć uzupełniają się wzajemnie oraz zachowują ciągłość logiczną. Proporcja liczby godzin, przeznaczonych na ćwiczenia, konwersatoria oraz wykłady jest w ich opinii odpowiednia. Studenci uważają, że liczba osób w grupach ćwiczeniowych pozwala na kontakt z nauczycielem oraz aktywny udział w zajęciach. Zgłosili jednak w przeszłości zastrzeżenia względem lektoratu języka angielskiego. W opinii studentów liczba punktów ECTS przypisana do danego modułu zajęć jest niedostosowana do rzeczywistego nakładu pracy studenta, koniecznego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Dla ocenianego kierunku studiów przewidziano praktykę zawodową - na I stopniu odbywana podczas wakacji przed rozpoczęciem V semestru studiów. Studenci mają możliwość zaliczenia praktyki zawodowej poprzez wykonywaną pracę zawodową, którą odbywają bądź odbywali w przeszłości. Studenci prowadzący własną działalność gospodarczą mają możliwość uzyskania zaliczenia z praktyki zawodowej, o ile praca umożliwia realizację efektów kształcenia założonych dla praktyki zawodowej.

Studenci podkreślali, że elastyczność oraz dobór metod kształcenia na kierunku *politologia* umożliwia im łączenie aktywności zawodowej z zainteresowaniami. Studenci, pracujący w służbach mundurowych zwrócili uwagę, że specjalizacja *Polityka bezpieczeństwa i wojskowości* jest dostosowana do ich zainteresowań i oczekiwań oraz w pełni odpowiada profilowi ich pracy. Co więcej, wskazali ze studia na kierunku *politologia* pomagają im w uzyskaniu awansu zawodowego.

Studenci wskazali na fakt, że wśród metod kształcenia przeważają aktywizujące. Metody podające również wzbogacane są kierowaniem pytań do studentów, co aktywizuje grupę i zachęca uczestników zajęć do dyskusji. Studenci często proszeni są o przygotowanie prezentacji na zajęcia lub opracowanie danego zagadnienia, co motywuje ich do systematycznej pracy. Co więcej, podające metody kształcenia wzbogacane są prezentacjami multimedialnymi oraz dyskusją ze studentami, którzy chętnie biorą

aktywny udział w zajęciach. Dyskusje prowadzone podczas zajęć np. ćwiczeń czy konwersatoriów są wcześniej ukierunkowane przez prowadzącego zajęcia. Studenci zachęceni są do udziału w badaniach naukowych, jednak ze względu na obowiązki poza studiami, nie są zainteresowani dodatkową działalnością. Studenci zaangażowani w działalność kół naukowych uczestniczą w tworzeniu prac naukowych i artykułów.

2.2.

Oceniając trafność doboru, specyficzność, kompleksowość i różnorodność metod sprawdzania i oceny należy ocenić, że pozwalają one zapewnić weryfikacje zamierzonych efektów kształcenia. Negatywnie natomiast należy ocenić pewną „łatwość” uzyskiwania przez studentów ocen bardzo dobrych. Jeśli chodzi o adekwatność metod i form sprawdzania i oceny wiedzy i umiejętności studentów do koncepcji kształcenia i zakładanych efektów należy uznać, że w stopniu zadowalającym pozwalając one osiągnąć zamierzony cel. Większą uwagę należy także poświęcić kwestii adekwatności prac pisemnych w odniesieniu do zamierzonych efektów kształcenia pozwalających przygotować studenta do prowadzenia badań i udziału w badaniach. W tym celu należy zwiększyć na przykład wymogi dotyczące obecności w pracach etapowych wątków analitycznych, a nie tylko opisowo-prezentacyjnych.

Oceniając zgodność rodzaju, form, tematyki i metodyki prac egzaminacyjnych, etapowych i projektów realizowanych w trakcie studiów, należy zauważyć, że wśród sprawdzanych prac dyplomowych, były i takie, które nie w pełni mieściły się profilu politologicznemu. Sytuacja taka dotyczyła zarówno tematu, jak i treści. Dlatego też należy w procesie zatwierdzania tematów prac w większym stopniu uwzględniać merytoryczną koncepcję studiów i charakter efektów kształcenia. Analiza treści tych prac ukazywała, że nie w pełni pozwalały one weryfikować osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

Podsumowując obszar oceny dotyczący systemu metod i form weryfikacji i oceny stopnia osiągnięcia przez studentów kierunku politologia na I i II stopniu zakładanych efektów kształcenia należy uznać, że jednostka zapewnia go w stopniu zadowalającym. Oceniając bezstronność, rzetelność oraz przejrzystość procesu sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz wiarygodność i porównywalność wyników oceny należy podkreślić, że w opinii studentów kryteria te są zachowane, a wszystkie sytuacje wątpliwe są rozwiązywane w sposób budzący ich akceptację. Tym samym należy uznać, że mechanizmy rozwiązywania sporów związanych z sytuacjami konfliktowymi dotyczącymi procedur weryfikacji stopnia w jakim studenci osiągnęli efekty kształcenia są przez uczelnię zapewnione i działają skutecznie. W odniesieniu do oceny stopnia trafności doboru osób dokonujących oceny osiągnięcia efektów kształcenia należy uznać, że jest on dokonywany w sposób właściwy. Poprawie powinny ulec natomiast procedury przeprowadzania np. egzaminów dyplomowych, w szczególności dotyczy to wprowadzenia systemu informatycznego w celu obsługi procesu dyplomowania, w celu uniknięcia sytuacji, kiedy to ręcznie sporządzona recenzja lub protokół są nieczytelne. Poprawić należy także procedury antyplagiatowe, poprzez realne objęcie wszystkich prac kontrolą tego typu i opracowanie reguł jej stosowania (p. zalecenie). Te spostrzeżenia powodują, że w wymiarze zapobiegania sytuacjom patologicznym w trakcie procedur weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia zastosowane instrumenty i procedury zasługują na ocenę zadowalającą.

Oceniając sposoby i terminy informowania studentów o kryteriach i metodach oceny oraz dostarczania studentom informacji zwrotnej o wynikach sprawdzenia i oceny osiągniętych należy podkreślić, że w ich opinii pracownicy j jednostki prowadzącej oceniany kierunek zadanie to wypełniają w sposób właściwy.

Jednostka weryfikuje miejsce odbywania praktyk zawodowych przez studentów np. poprzez telefony do instytucji i zakładów pracy, w których odbywana jest praktyka zawodowa. Studenci po odbyciu praktyki przygotowują dziennik praktyk, w którym zawarty jest opis czynności odbywanych podczas praktyki. Dziennik praktyk nie zawiera odniesienia do efektów kształcenia zdobytych podczas praktyki

zawodowej. Opis czynności różni się w zależności od rzetelności jego prowadzenia przez studentów. Jednostka nie weryfikuje efektów kształcenia zdobytych przez studentów, którzy uzyskują zaliczenie praktyki na podstawie wykonywanej pracy zawodowej. Studenci ocenianego kierunku to w większości osoby aktywne zawodowo, zatem większość z nich uzyskuje zaliczenia z praktyki zawodowej na podstawie wykonywanej pracy. Zatem umieszczenie w programie studiów efektów kształcenia związanych z praktyką zawodową nie prowadzi do zdobywania przez studentów nowych efektów kształcenia. Praktyka zaliczana jest na podstawie dziennika praktyk, potwierdzonego przez zakład pracy. Do zaliczenia praktyki niezbędne jest także złożenie u Koordynatora praktyk: pozytywnej opinii wystawionej przez zakład pracy, wypełnionej przez zakład pracy ankiety oceny praktyki. Prowadzący zajęcia wyjaśniają zasady zaliczenia podczas pierwszych zajęć prowadzonych na kierunku *politologia*. Studenci wskazali, że metody weryfikacji efektów kształcenia są w większości transparentne, wyjaśniane w sylabusach oraz przestrzegane przez prowadzącego. Zdarza się, że zasady zaliczenia nie są jednoznaczne – w warunkach zaliczenia pojawiają się metody weryfikacji efektów kształcenia, które nie zostały ujęte w punkcie dotyczącym form weryfikacji poszczególnych efektów. Przykładowo sylabus dedykowany dla modułu zajęć *Terroryzm i jego zwalczanie* definiuje, że warunkiem zaliczenia jest obecność na wykładzie (30% wartości oceny) i zdanie ustnego egzaminu końcowego: odpowiedź na dwa pytania (70%). Jako metodę weryfikacji efektów kształcenia wskazuje natomiast: *bieżąca kontrola na zajęciach, dyskusja, egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne*. Takie rozbieżne sformułowanie może prowadzić wśród studentów do trudności w interpretacji formy egzaminu właściwej dla wskazanego modułu zajęć. Większość sylabusów zawiera zalecaną literaturę, jednak w kilku z nich nie umieszczono pozycji literaturowych np. w przypadku modułu *Translatorium politologiczne*, realizowanym na II stopniu studiów. Ilość efektów kształcenia, przyporządkowana poszczególnym modułom zajęć często jest dosyć duża, co z kolei zmniejsza ich przejrzystość i zrozumiałość. Studenci ocenianego kierunku na spotkaniu z ZO wskazali, że istnieje możliwość adaptacji metod kształcenia oraz form weryfikacji efektów kształcenia do potrzeb studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami i studentów pracujących.

2.3.

Zamieszczone na stronie internetowej wydziału informacje dotyczące zasad i kryteriów kwalifikacji należy uznać za przejrzyste i gwarantujące kandydatom równe szanse, natomiast w warunkach „walki” o kandydata trudno mówić o możliwości ich selekcji. Wspomniane zasady gwarantują bezstronność procedury rekrutacyjnej. Oceniając trafność zasad dyplomowania należy uznać, że są one powiązane z efektami kształcenia zakładanymi dla ocenianego kierunku, wyzwaniem jest natomiast praktyczna ich realizacja choćby w kontekście zapewnienia „politologicznego” profilu prac dyplomowych. Wydział nie posiada procedur umożliwiających identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów. Wydział nie opracował zasad potwierdzania efektów uczenia się, uznawania efektów i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym, ponadto na stronie internetowej wydziału i instytutu brak informacji o zasadach, dyplomowania.

W przypadku nieuzyskania zaliczenia z danego modułu zajęć, studenci mogą ubiegać się o przedłużenie sesji egzaminacyjnej bądź uzyskać wpis warunkowy za maksymalnie dwóch przedmiotów. Studenci wskazali, że nie mieli okazji korzystania z możliwości uzyskania wpisu warunkowego oraz powtarzania przedmiotu, więc nie było możliwości zweryfikowania ich opinii w zakresie przebiegu tej procedury. Studenci znają zasady ubiegania się o wpis warunkowy w przypadku braku uzyskania zaliczenia z dwóch modułów zajęć.

Prace dyplomowe licencjackie i magisterskie mają postać samodzielnego opracowania wybranego przez studenta zagadnienia. Studenci kierunku *politologia* mogą liczyć na wsparcie opiekunów prac dyplomowych. Podczas wykonywania pracy student powinien wykazać się pogłębioną wiedzą zdobytą podczas studiów oraz kompetencjami badawczymi w zakresie omawianego tematu. Weryfikacja

osiągnięcia tych efektów odbywa się podczas egzaminu licencjackiego i/lub magisterskiego na zakończenie odpowiednio I i II stopnia kształcenia. Egzaminy dyplomowe to egzaminy ustne, podczas których weryfikowana jest wiedza studentów z zakresu pracy dyplomowej oraz efekty kształcenia przewidziane dla kierunku *politologia*. Prace dyplomowe w większości weryfikowane są za pomocą systemu antyplagiatowego. Poziom dyplomowania wskazuje potrzebę dalszego doskonalenia, gdyż prace cechuje szereg słabości o charakterze metodologicznym oraz koncepcyjnym.

Rekrutację na studia I i II stopnia na kierunek *politologia* prowadzi Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna. Dla kandydatów na studia I stopnia postępowanie kwalifikacyjne odbywa się na podstawie konkursu świadectw maturalnych. Przy wyliczaniu liczby punktów uwzględniane są wyniki z egzaminu maturalnego z przedmiotów: filozofia, geografia, historia, język polski, matematyka, wiedza o społeczeństwie. O przyjęcie na studia II stopnia mogą ubiegać się osoby mające tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera, inżyniera, licencjata lub równorzędny. Kandydaci na studia kwalifikowani są według kolejności na liście rankingowej, sporządzonej na podstawie punktacji za przeliczony wynik ukończenia studiów wpisany do dyplomu. Program studiów II stopnia uwzględnia możliwość rekrutowania się osób, innych od absolwentów kierunku *politologia*, bądź pokrewnych nauk społecznych. Studenci ocenianego kierunku wskazali, że zasady rekrutacji pozwalają na zachowanie równości szans wśród kandydatów ubiegających się o podjęcie studiów na kierunku *politologia*.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Programy kształcenia dla studiów na kierunku *politologia* i I i II stopnia są adekwatne w stosunku do merytorycznego charakteru kierunku studiów i pozwalają osiągnąć zamierzone efekty kierunkowe zgodne z efektami obszarowymi z zakresu nauk społecznych. Dobór treści kształcenia i porządek ich realizacji pozwala osiągnąć studentom zamierzone efekty kierunkowe, zgodne z efektami obszarowymi. Metody pozwalające oceniać skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia są odpowiednie, choć pewne wątpliwości budzi ich wdrożenie. Procedury rekrutacyjne zapewniają przejrzystość i bezstronność procesu rekrutacji. Zabiegów naprawczych wymaga proces dyplomowania, brak w uczelni procedur uznawania osiągnięć spoza systemu szkolnictwa. Program kształcenia na kierunku *politologia*, we wszystkich jego wymiarach pozwala studentom osiągnąć zamierzone efekty kierunkowe zgodne z efektami obszarowymi, słabą stroną jest przygotowanie studentów do (samodzielnej)działalności naukowo-badawczej. Mocne strony: to dominacja aktywizujących form nauczania, responsywność wydziału w odniesieniu do uwag studentów, zasady rekrutacji. Słabe strony: sylabusy modułów zajęć, nadmierna liczba efektów kierunkowych, niedoszacowany lub przeszacowany nakład pracy studenta w celu osiągnięcia efektów kształcenia, metodologiczny aspekt prac dyplomowych. Prowadzący zajęcia postępują zgodnie z zapisami sylabusu konsekwentnie je realizując, jednak informacje zawarte w systemie Sylabus wymagają usystematyzowania. Trafny jest dobór programów poszczególnych specjalności. Zasady rekrutacji na kierunek *politologia* pozwalają na zachowanie równości szans wśród kandydatów. Istnieje możliwość adaptacji metod kształcenia oraz metod weryfikacji efektów kształcenia, uwzględniając potrzeby studentów z niepełnosprawnościami i studentów aktywnych zawodowo.

Dobre praktyki

1. Praktykowanie otwartości postaw prowadzących zajęcia dydaktyczne na potrzeby studentów.

Zalecenia

1. W przypadku stosowania systemu antyplagiatowego w procesie oceny prac dyplomowych zaleca się określenie uchwałą stosownych władz (Senat lub Rada Wydziału) dopuszczalnych progów podobieństwa dokumentu, co pozwoli w sposób jednoznaczny wskazać te prace, w przypadku, których istnieją wątpliwości co do ich samodzielnego przygotowania przez dyplomantów.
2. Analiza programu kształcenia na ocenianym kierunku wskazuje na obecność w nim wszystkich podstawowych treści nauczania właściwych dla dyscypliny. Jednocześnie należy rozważyć pewne przesunięcia treści, aby uczynić program bardziej spójnym i logicznym (np. przedmiot Systemy polityczne a Administracja Publiczna; Myśl polityczna i Filozofia polityki).
3. Należy przeprowadzić weryfikację sylabusów pod kątem nadmiernej liczby przedmiotowych efektów kształcenia, które osiągnąć musi student, jak i wymiaru godzin przeznaczonych na zajęcia z udziałem nauczyciela i samodzielną pracę studenta.
4. Ze względu na zauważalne słabości metodologiczne w pracach licencjackich i magisterskich należy rozważyć zmianę formuły prowadzenia seminariów dyplomowych i (lub) wprowadzenia przedmiotu metodologicznego na studiach, który poprzedzałby seminarium. Należy zdywersyfikować treści kształcenia realizowane w ramach proseminarium i seminarium licencjackiego (w chwili obecnej sylabusy obu modułów zawierają te same treści).
5. Należy rozważyć przegląd sylabusów, pod kątem nadużywania w nich pewnych terminów i pojęć, co w efekcie nie pozwala odczytać intencji prowadzących, co do ich oczekiwań formułowanych wobec studentów. Przykładem jest przedmiot Projekt, w którego sylabusie, możemy przeczytać, że formą zajęć jest Projekt, a metodą weryfikacji osiągania efektów kształcenia jest przygotowanie projektu, czyli przygotowanie formy zajęć.
6. Umieścić zasady dyplomowania na stronie internetowej Instytutu Politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego.
7. Zaleca się prowadzenie zajęć z lektoratu języka obcego zawsze w grupach, których liczebność umożliwia studentom zdobywanie zakładanych efektów kształcenia.
8. Zaleca się dostosowanie liczby punktów ECTS do nakładu pracy studenta niezbędnego do realizacji założonych efektów kształcenia dla danego modułu zajęć.
9. Zaleca się rozważenie konieczności odbywania obowiązkowej praktyki zawodowej przez studentów kierunku *politologia*, obecnie większość studentów uzyskuje zaliczenie z praktyki na podstawie wykonywanej pracy zawodowej bądź własnej działalności gospodarczej.
10. Zaleca się prowadzenie rozmów ze studentami celem weryfikacji czy ich praca zawodowa pozwoliła na realizację efektów kształcenia (przewidzianych dla praktyki zawodowej), zdobytych podczas prowadzenia własnej działalności gospodarczej.
11. Zaleca się wprowadzenie odniesień do efektów kształcenia w dziennikach praktyk prowadzonych przez studentów.
12. Zaleca się redukcję liczby efektów kształcenia przyporządkowanych poszczególnym modułom zajęć celem zwiększenia ich przejrzystości.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

Zgodnie z *Uchwałą Senatu nr 84 z dn. 27.02.2013r. (z późn. zm. Uchwałą nr 489 z dn. 24.06.2015r.)* w sprawie wprowadzenia Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (USZJK) powołano Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia (URJK), której Przewodniczącym jest Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, a jego zastępcą Pełnomocnik Rektora ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia, którzy kierują jednocześnie pracami dwóch zespołów wchodzących w skład URJK: Zespołem ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (ZZJK) oraz Zespołem ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia (ZEJK). W skład obu zespołów wchodzi przedstawiciele wskazani przez Parlament Studentów UZ.

Na Wydziale Humanistycznym (WH) funkcjonuje Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia. System ten działa w ramach USZJK, przyjętego ww. *Uchwałą Senatu nr 489 z dn. 24.06.2015r.* oraz zgodnie z *Załącznikiem nr 3 do Zarządzenia Rektora nr 18 z dn. 22.02.2016r. - tekst jednolity Zarządzenia Rektora nr 51 z dn. 29.05.2013r. w sprawie dokumentów i procedur USZJK.* Zgodnie z tymi dokumentami powołano (zarządzeniem Dziekana z dn. 1.10.2016r.) **Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia (WKJK)**, składającą się z dwóch niezależnie pracujących zespołów:

Wydziałowy Zespół ds. Zapewniania Jakości Kształcenia (WZZJK; skład: Przewodniczący - Prodziekan ds. Nauki i Rozwoju, przedstawiciele nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego każdego z prowadzonych kierunków, przedstawiciel studentów); zadania: opracowanie i przedstawianie Dziekanowi propozycji działań w zakresie doskonalenia jakości kształcenia; analizowanie wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów; rekomendowanie działań niwelujących nieprawidłowości w procesie kształcenia rozpoznane w toku oceny jakości kształcenia prowadzonej przez WZEJK;

Wydziałowy Zespół ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia (WZEJK; skład: Przewodniczący - Wydziałowy Pełnomocnik ds. Jakości Kształcenia, Zastępca - Wydziałowy Koordynator ds. ECTS, przedstawiciele wszystkich instytutów (po jednym), przedstawiciel studentów, zadania: analizowanie programów kształcenia na kierunkach studiów prowadzonych przez Wydział, zwłaszcza pod kątem ich zgodności ze strategią i misją Uczelni, zgodności kierunkowych efektów kształcenia z efektami obszarowymi, poprawności doboru metod kształcenia i oceniania do zakładanych efektów kształcenia, prawidłowości przypisywania punktów ECTS; analizowanie różnych form weryfikowania efektów kształcenia osiąganych przez studiujących, w szczególności prac dyplomowych; opiniowanie współpracy WH z partnerami zewnętrznymi; prowadzenie ewaluacji zajęć; przygotowywanie rocznego raportu z sytuacji jakości kształcenia na WH w oparciu o dane własne oraz raporty Rad Instytutów; analizowanie i publikowanie rezultatów oceny jakości kształcenia na WH.

Na Wydziale funkcjonują **Kierunkowe Zespoły Weryfikacyjne (KZW Politologia;** skład: Dyrektor Instytutu Politologii (IP) oraz 2 pracowników IP); do których zadań należy m.in. analiza: programów kształcenia pod kątem efektów kształcenia, stanowiąca podstawę ich doskonalenia; sylabusów, uwzględniająca dobór metod i literatury, określenie wymagań wstępnych, nakład pracy własnej, punkty ECTS, odniesienie przedmiotowych efektów kształcenia do kierunkowych, adekwatność metod weryfikacji w oparciu o postulaty zgłoszone przez WZEJK; zgodności tematów prac dyplomowych z kierunkiem studiów oraz przestrzegania regulaminu prac dyplomowych; współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie realizowanego/ modyfikowanego/ przygotowywanego programu kształcenia; udziału studentów w procesie tworzenia i oceny programu kształcenia.

Uchwałą Rady Wydziału z dn. 17.09.2013r. powołano **Zespół ds. Kontaktów z Partnerami Zewnętrznymi (ZKPZ,** Lista Partnerów Zewnętrznych WH: Stowarzyszenie Współpracy Polska-

Wschód, Lubuski Oddział Wojewódzki, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej, Radio Zachód, Zespół Szkół Ekologicznych im. UE, Global Ethical Standard Investment Services Poland, Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Muzeum Ziemi Lubuskiej, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Urząd Marszałkowski, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej). W r.a. 2016/17 odbyło się tylko jedno spotkanie z interesariuszami (2017/18 nie było dotychczas żadnego). Przedstawiciele WH zapewniali, że wielokrotnie prowadzone były rozmowy z Partnerami Zewnętrznymi, dot. kierunków studiów, efektów kształcenia i odbywania praktyk przez studentów Wydziału.

Na Wydziale analizowane są **programy kształcenia** na wszystkich kierunkach studiów prowadzonych przez WH, zwłaszcza pod kątem ich zgodności ze strategią i misją Uczelni, zgodności kierunkowych efektów kształcenia z efektami obszarowymi, poprawności doboru metod kształcenia i oceniania do zakładanych efektów kształcenia, prawidłowości przypisywania punktów ECTS, a także formy weryfikacji efektów kształcenia osiąganych przez studiujących. WKJK poprzez funkcjonujące zespoły analizuje wyniki oceny jakości kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz ewaluacji dokonanej przez studentów, rekomenduje Dziekanowi i Radzie Wydziału (RW) działania na rzecz doskonalenia i podnoszenia jakości kształcenia oraz monitoruje realizację tych działań, przygotowuje sprawozdanie z funkcjonowania systemu zapewnienia jakości kształcenia na WH (w oparciu o dane własne oraz raporty Rad Instytutów), przedstawia je Dziekanowi, RW i URJK. Na podstawie złożonych przez Wydziały dokumentów powstają roczne sprawozdania USZJK, gdzie zakres i jakość prowadzonych działań w zakresie zapewnienia jakości kształcenia podlegają ocenie i znajdują odzwierciedlenie w rekomendacjach na kolejny rok akademicki.

W celu doskonalenia jakości kształcenia na WH Dziekan, po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego każdego kierunku studiów prowadzonego przez Wydział, przedkłada na koniec roku akademickiego RW oraz WKJK **ocenę efektów kształcenia**. Na podstawie wyników ewaluacji procesu kształcenia na Wydziale zawartych w swoim raporcie WKJK rekomenduje Dziekanowi działania na rzecz doskonalenia programów kształcenia dla studiów prowadzonych przez WH, we wszystkich formach i na wszystkich poziomach, oraz działania na rzecz podnoszenia jakości kształcenia na WH, np.: „w ramach działań na rzecz podnoszenia świadomości w zakresie problematyki kształcenia za pośrednictwem kierunkowych zespołów weryfikacyjnych dokonano przeglądów efektów kształcenia. Postulaty i ustalenia zespołów są przedmiotem analizy władz Wydziału, której rezultaty zostaną wykorzystane podczas tworzenia planów i programów studiów na r.a. 2017/2018” (przedstawiono: „*Informacja Dziekana o działaniach WH na rzecz doskonalenia jakości kształcenia w r.a. 2016/2017*”). W kolejnym roku akademickim monitorowane jest wdrażanie na poziomie Wydziału działań wskazanych przez URJK i WKJK. Sporządzany w kolejnym roku akademickim raport WKJK musi uwzględniać realizację propozycji i wytycznych URJK z roku poprzedniego. Przykładowo, w wyniku powyższych działań na WH w r.a. 2016/17 wprowadzony został nowy system rozdzielający fakultatywne przedmioty, których treści są związane z obszarem nauk społecznych i obszarem nauk humanistycznych (po 4 pkt ECTS) realizowane w I semestrze studiów pierwszego stopnia. Studenci kierunków związanych z naukami społecznymi („politologia”, „dziennikarstwo i komunikacja społeczna”) mogli dokonać wyboru z puli przedmiotów związanych z dziedziną nauk humanistycznych, natomiast studenci kierunków humanistycznych (np. wszystkie filologie, „filozofia”, „historia”) wybierali przedmiot z puli przedmiotów obszaru nauk społecznych. Studenci kierunków humanistycznych mieli także do wyboru przedmioty związane z dziedziną nauk humanistycznych (za 3 pkt ECTS), co wskazuje, że ilość przedmiotów fakultatywnych na Wydziale jest zróżnicowana i bogata (przedstawiono: „*Raport z ewaluacji procesu kształcenia w r.a. 2016/2017 na WH*”).

Działania WKJK na rzecz promocji udziału studentów w ankietyzacji polegały m.in. na przeprowadzeniu akcji informacyjnej na dużą skalę dot. przydatności studenckiej oceny prowadzących zajęcia dla wyeliminowania niekorzystnych zjawisk oraz podwyższenia jakości kształcenia (okazała się dużym sukcesem, studenci WH zwyciężyli w konkursie w kategorii wydziałowej (grupa 3) i wygrali tzw. *Dzień Rektorski*). Informacje zamieszczano na stronie internetowej Wydziału, ponadto w każdym Instytucie wyznaczono pracownika odpowiedzialnego za rozprowadzanie tokenów wśród studentów oraz objaśnianie znaczenia ewaluacji procesu kształcenia. Liczba studentów biorących udział w IX

edycji procesu ankietyzacji w porównaniu z ubiegłoroczną znacząco wzrosła. W rezultacie przeprowadzonych w latach ubiegłych działań naprawczych polegających na informowaniu o krytycznych ocenach pracowników ich bezpośrednich przełożonych, którzy podejmowali odpowiednie kroki dyscyplinujące, w znacznym stopniu zmalała liczba nauczycieli akademickich, którzy uzyskali ocenę subiektywną niższą niż 4.0. Przeprowadzona została także szeroko zakrojona akcja informacyjna wśród studentów dotycząca ankietyzacji (informacji uzyskanych od studentów wynika, że wiedzą o dostępie do wyników, ale z niego nie korzystają).

Ponadto w poszczególnych Instytutach przeprowadzono analizę programów studiów na r.a. 2017/18. Kierunkowe Zespoły Weryfikacyjne (KZW) pozytywnie oceniły programy, przedstawiły również swoje uwagi i zalecenia, co pozwoli na udoskonalenie programów i sylabusów w kolejnych cyklach kształcenia. Zgodnie z „*Opinią KZW Politologii*” (23.04.2017), wadą programu jest mała ilość godzin w poszczególnych cyklach kształcenia, zatem uboga oferta programowa. Wydaje się zasadne, aby moduł przedmiotów do wyboru był znacznie bogatszy w swojej ofercie programowej i godzinowej. Ich waga winna być również uwzględniona w większej ilości punktów ECTS im przypisanych.

Z opinii tych wynika, iż moduł przedmiotów do wyboru powinien być znacznie bogatszy w swojej ofercie programowej i godzinowej. Zespół KZW uznał, iż ich waga winna być również uwzględniona w większej liczbie punktów ECTS im przypisanych.

Najwięcej uwag krytycznych ZO PKA budzą sylabusy poszczególnych przedmiotów: różnorodny sposób sporządzania, mimo narzuconego szablonu (odmienne sposoby podziału treści, form pracy, efekty kształcenia); nadmierna ilość efektów kształcenia (w niektórych przedmiotach sięgająca nawet kilkunastu); wątpliwości budzi dobór metod kształcenia pod kątem weryfikacji tych efektów; dobór metod nie zawsze koresponduje z możliwą i pożądaną weryfikacją efektów kształcenia oraz liczbą punktów ECTS, a także z ilością czasu, który studenci powinni na nie poświęcić; zbyt małe dostosowanie literatury przedmiotu do możliwości studentów oraz do specyfiki zajęć; kwestia podawania najnowszej literatury przedmiotu (niektóre podawane w spisach literatury publikacje dawno straciły swoją aktualność). ZO PKA uważa, że programy studiów należy opracowywać ze sporym wyprzedzeniem oraz przewidywać konsekwencje ich zmian oraz korekt. Dla poprawy jakości sylabusów potrzebne są nie tylko zmiany formularzy, treści itd., lecz zmiany mentalne wśród kadry naukowo-dydaktycznej. Także sylabusy należy sporządzać z odpowiednim wyprzedzeniem, poddawać kontroli nie tylko osób, które je tworzą, ale również ciała zewnętrznego w stosunku do Instytutu, w formie zestandaryzowanej, nie tylko w kwestii identycznego formularza, ale też sposobu przekazywania treści. W r.a. 2016/2017 WKJK dokonała analizy wszystkich programów nauczania kierunków prowadzonych przez Wydział i skierowała do Dziekana pisemną informację dot. programów studiów oraz wniosków dot. nieprawidłowości wraz z propozycjami ich usunięcia, a także opracowała i przedstawiła Dziekanowi propozycje działań w zakresie doskonalenia jakości kształcenia (przedstawiono: „*Sprawozdanie z funkcjonowania WSZJK w r.a. 2016/2017 na WH*”). Ponadto zarekomendowała konkretnym osobom (m.in. Dziekanowi, Prodziekanom, Dyrektorom Instytutów) działania na rzecz doskonalenia programów kształcenia oraz podnoszenia jakości kształcenia na WH na r.a. 2017/18, m.in.: kontynuacja egzekwowania konieczności wymogu opiniowania wszystkich planów kolejnych kierunków studiów, specjalności/specjalizacji, korekt planów przez WZEJK zanim zostaną przedłożone pod głosowanie RW z co najmniej miesięcznym wyprzedzeniem (dla Dziekana, Dyrektorów Instytutów); zaktywizowanie działalności ZKPZ, m.in. poprzez reorganizację i rozszerzenie jego składu (dla Dziekana, Prodziekana ds. nauki i rozwoju); uwzględnienie w nowych planach i programach studiów **zalecenia i wnioski KZW** (Prodziekana ds. studenckich i jakości kształcenia, Zastępcy Dyrektorów).

Dodatkowo, zgodnie z Załącznikiem 2 do ww. Zarządzenia Rektora nr 18 z dn. 22.02.2016r. WKJK sporządziła „*Kartę samooceny kierunku politologia w r.a. 2016/2017*”, zawierającą m.in. takie elementy, jak: realizacja zaplanowanych działań doskonalących (zmian w programie kształcenia) w r.a. 2016/2017 (zaproponowanych w raporcie dot. r.a. 2015/16: „*zmiana specjalności (I st.), korekta efektów kształcenia (I i II st.)*”; pytania: Kto, poza pracownikami jednostki, bierze udział w doskonaleniu programu kształcenia dla tego kierunku? studenci: „*TAK*”; pracodawcy, przedsiębiorcy: „*NIE (I st.), TAK (II st.)*”; praktycy z dziedziny: „*TAK*”; inne osoby: „*NIE*”; Czy przeprowadzono analizę efektów kształcenia dla programu kształcenia? „*TAK*”; Czy przeprowadzono analizę

zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy? „TAK”; Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej i ocen na dyplomie; działania doskonalące (zmiany w programie kształcenia) zaplanowane na r.a. 2017/2018: „weryfikacja efektów i programów kształcenia, współpraca z interesariuszami zewnętrznymi (I i II st.)”.

Z informacji przedstawionych w „Rocznym sprawozdaniu z funkcjonowania USZJK w r.a. 2016/2017” wynika, iż WH otrzymał następujące rekomendacje na r.a. 2017/2018: sfinalizowanie zgodnie z planem prac nad ofertą zajęć w językach obcych dla programu Erasmus+ i publikacja jej w systemie SylabUZ; zapewnienie aktualności linku do ogólnouczelnianej strony programu Erasmus+; zapewnienie poprawności redakcyjnej i uproszczenie nawigacji na stronie www odnośnie programów kształcenia; publikacja na stronie www kierunkowych efektów kształcenia; zamieszczenie linku do systemu SylabUZ; publikacja w systemie SylabUZ katalogów ECTS dla wszystkich kierunków studiów podyplomowych; kontynuacja działań na rzecz podnoszenia świadomości w zakresie problematyki jakości kształcenia wśród nauczycieli akademickich (m.in. poprzez szersze podejmowanie na Radzie Wydziału oraz innych gremiach funkcjonujących na WH); uwzględnienie w składzie WKJK, zgodnie z USZJK, przedstawicieli minimów kadrowych każdego z prowadzonych kierunków i zapewnienie udziału w WKJK odrębnie przedstawicieli studentów i doktorantów; kontynuacja działań władz wydziału na rzecz realizacji rekomendacji WKJK; zapewnienie aktualności informacji na stronie www WH o USZJK i WSZJK; publikowanie przez WKJK analizy rezultatów oceny jakości kształcenia oraz sprawozdań z funkcjonowania WSZJK na WH; sfinalizowanie działań naprawczych w zakresie zdiagnozowanych problemów związanych z praktykami zawodowymi; kontynuacja działań na rzecz aktywizacji studentów (w tym także słuchaczy studiów podyplomowych) w procesie ewaluacji jakości kształcenia oraz udziału absolwentów w ankietach do raportu *Wizerunek UZ, ocena efektów kształcenia oraz własnej aktywności ekonomicznej w przekonaniach absolwentów*.

Jednostka uwzględnia oczekiwania interesariuszy wewnętrznych w procesie monitorowania i projektowania efektów kształcenia na kierunku *politologia*. Ogół studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego reprezentuje Parlament Studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego, w którym obecnie działa dwóch przedstawicieli Wydziału Humanistycznego. Przedstawiciele Parlamentu Studentów uczestniczą w obradach Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego. Przed obradami mają możliwość zapoznania się z propozycjami zmian, związanych z organizacją zajęć, dydaktyką oraz sprawami studenckimi. Parlament Studentów opiniuje uchwały dydaktyczne. Studenci Wydziału Humanistycznego mają swoją reprezentację w Radzie Wydziału Humanistycznego. Studenci „40+” również w przeszłości zasiadali w Radzie Wydziału Humanistycznego. Do Rady Instytutu Politologii powołano 2 przedstawicieli studentów. Zespół ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia zwrócił się do Parlamentu Studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego z prośbą o wyrażenie opinii na temat proponowanego przedstawiciela studentów celem włączenia go do składu zespołu. Wcześniejsi przedstawiciele studentów, delegowani bezpośrednio przez Parlament Studentów rzadko uczestniczyli w pracach zespołu. Obecny przedstawiciel ukończył jednak studia II stopnia i jest studentem studiów III stopnia. Dyskusje nad programem studiów prowadzone są częściej w ramach działań władz Instytutu Politologii, nie na szczeblu wydziałowym. Zespół ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia upewnia się, że program studiów był konsultowany ze studentami. Studenci ocenianego kierunku zgłaszają swoje uwagi i oczekiwania na poziomie Instytutu Politologii bezpośrednio do pracowników lub władz instytutu. Studenci ocenianego kierunku zgłosili postulaty dotyczące obowiązku odbywania praktyk zawodowych przez studentów, będących na emeryturze, realizujących studia na kierunku politologia hobbystycznie i nieplanujących późniejszego podjęcia pracy zawodowej związanej z kierunkiem studiów. Problem jest obecnie dyskutowany podczas posiedzeń zespołu.

3.2.

Podstawowe informacje dla interesariuszy zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych są dostępne na stronie internetowej Wydziału Humanistycznego (<http://www.wh.uz.zgora.pl>), gdzie stworzono wygodne zakładki, tj.: **O Wydziale, Dziekanat, Studia i Studenci** (zawiera m.in.: Programy studiów (ECTS), Przedmioty humanistyczne, Przedmioty społeczne, Plany zajęć, Informacje / komunikaty, Podania, Regulaminy, ERASMUS/MOST, Praktyki), **Pracownia Nauczania Języków Obcych (Sylabusy PNJO (2017/18) Programy studiów (ECTS))**, **Oferta Studiów** oraz Instytutu Politologii (<http://www.ip.uz.zgora.pl>): **O Instytucie, Studia i Studenci** (zawiera m.in.: Programy studiów

(ECTS), *Harmonogramy, Przedmioty humanistyczne, Przedmioty społeczne, Plany zajęć, Podania, Regulaminy, Wiadomości IP, ERASMUS/MOST, Praktyki, Oferta studiów*), **Badania Naukowe, Przegląd Narodowościowy, Politologia Religii**. Obie strony są przystosowane dla osób niedowidzących.

Ponadto WH udostępnia informacje nt. WSZJK (<http://www.wh.uz.zgora.pl/index.php/o-wydziale/wydzialowy-system-zapewniania-jakosci-ksztalcenia>), jak np. składy wydziałowych gremiów zajmujących się jakością kształcenia (ww. WZZJK, WZEJK, KZW, ZKPZ) czy coroczne raporty WKJK oraz akty prawne.

Dodatkowo szczegółowe i spersonalizowane informacje studenci otrzymują poprzez logowanie do wewnętrznego systemu informatycznego „**Dziekanat 2.3**”. Ponadto Instytut Politologii prowadzi stronę na portalu społecznościowym Facebook (<https://www.facebook.com/InstytutPolitologiiUZ/?ref=bookmarks>), gdzie zamieszczane są bieżące informacje dotyczące spraw dydaktycznych oraz naukowych i badawczych dotyczących studentów oraz pracowników jednostki.

W zakładce **Monitorowanie karier zawodowych absolwentów** pod adresem <http://www.bk.uz.zgora.pl/index.php?monitorowanie-karier> są dostępne dla każdego zainteresowanego pełne raporty z badań (2013-2017, np. *Wizerunek UZ, ocena efektów kształcenia oraz własnej aktywności ekonomicznej w przekonaniach absolwentów. Edycja 2017*). Ponadto raport, którego głównym celem jest ocena dostosowania programu kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz analiza związków zachodzących pomiędzy treściami programów kształcenia, procesem studiowania, efektami kształcenia, z przebiegiem karier zawodowych absolwentów (np. „*znaczący potencjał zawodowy absolwentów WH, którzy mimo trudności potrafią odnaleźć się na rynku pracy*”) jest przedstawiany władzom uczelni oraz zainteresowanym jednostkom (wydziałów, instytutów, katedr). Zawiera on jednak ogólne dane dot. wydziałów, bez podziału na poszczególne kierunki, więc trudno z niego wyciągnąć jakieś konkretne wnioski, poza ogólnymi, jak np.: satysfakcję z wyboru kierunku studiów deklarowali (...) w mniejszym stopniu absolwenci Wydziału Humanistycznego (77,5%); przydatność treści programowych przedmiotów ogólnych i ogólnozawodowych wskazało 63% absolwentów kierunków społecznych.

Informacje dla interesariuszy zewnętrznych, m.in. opis **współpracy Uniwersytetu Zielonogórskiego z przemysłem** opisano w jednej z zakładerek na stronie głównej UZ (<https://www.uz.zgora.pl/index.php?rozwój-współpraca-z-przemysłem>), która obejmuje: Park Naukowo-Technologiczny UZ (5 centrów; Centrum Logistyczne Parku Naukowo-Technologicznego i Platformy na Rzecz Nauki i Gospodarki, Centrum Budownictwa Zrównoważonego i Energii, Centrum Innowacji „Technologie dla Zdrowia Człowieka” wraz z inkubatorem technologicznym, Centrum Technologii Informatycznych oraz Inkubator Przedsiębiorczości; cele: tworzenie warunków do wykorzystania naukowego oraz przemysłowego potencjału regionu, pobudzanie rozwoju przemysłu i zaawansowanych technologii, wspomaganie przedsięwzięć mających na celu zbliżenie Polski, w szczególności województwa lubuskiego do UE.), Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii UZ (służy promocji i zacieśnianiu współpracy pomiędzy nauką a gospodarką poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów i konferencji dla kadry kierowniczej, specjalistów, pracowników przedsiębiorstw, jak również pracowników UZ), Instytut Autostrada Technologii i Innowacji (ogólnopolskie forum integracji przedsiębiorstw i uczelni, powołane 15.01.2014r. przez 18 uczelni, 2 instytuty badawcze i 3 przedsiębiorstwa, jednym z partnerów założycieli jest UZ; cele: przygotowanie wspólnych projektów z ukierunkowaniem na aplikowanie o środki na realizację w obecnej perspektywie finansowania oraz wymiana informacji i doświadczeń jak również integracja potencjału jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych w przemyśle).

W roku akademickim 2016/17 podczas posiedzeń ZZJK (reprezentant WH nie był obecny na żadnym spotkaniu) podejmowano m.in. następujące problemy: Polityka jakości kształcenia UZ jako rekomendacji URJK do realizowania przez poszczególne wydziały, dostęp do informacji publicznej związanej z procesem kształcenia na stronach internetowych wydziałów.

Na UZ funkcjonuje *Ankieta oceny infrastruktury dydaktycznej i obsługi administracyjnej (zadowolenia z warunków studiowania)*, zawierająca m.in. pytania nt. oceny: infrastruktury technicznej - a) dostęp do

Internetu; Stron internetowych a) UZ, b) Wydziału oraz pytanie otwarte: Jakie inne sprawy związane ze studiowaniem są Twoim zdaniem ważne, a nie zostały uwzględnione w tej ankiecie? Z uwagi na jej znikomą zwrotność w tym roku ZEJK przygotowuje nową ankietę (dla studentów) dot. oceny infrastruktury oraz nową kartę samooceny kierunku (dla wydziałów), w której będą pytania odnoszące się do oceny infrastruktury dydaktycznej pod kątem możliwości osiągnięcia przez studentów kierunkowych efektów kształcenia oraz dostępności odpowiedniej literatury w bibliotece.

System SylabUZ zawiera w formie elektronicznej sylabusy modułów zajęć prowadzonych na kierunku *politologia*. Sylabusy poszczególnych modułów zajęć w większości są kompletne i dostępne dla studentów za pośrednictwem systemu SylabUZ. Studenci na spotkaniu z ZO wskazali, że informacje dostępne w sylabusach są dla nich zrozumiałe. Forma sylabusów poszczególnych modułów zajęć jest niejednolita. Co więcej, część z nich zawiera nadmierną ilość efektów kształcenia (w niektórych przypadkach występuje kilkanaście szczegółowych efektów kształcenia), co sprawia, że sylabusy są mniej czytelne. Informacje związane z procedurą odbywania praktyk studenckich znajdują się na stronie internetowej Jednostki. Studenci kierunku *politologia* biorą udział w module zajęć *Wstęp do studiów politologicznych*, dedykowany zdobywaniu informacji na temat procesu studiowania w Uniwersytecie Zielonogórskim na kierunku *politologia*. Moduł zajęć zawiera m.in. następujące treści: program studiów politologicznych na Uniwersytecie i zasady ECTS, organizacja uniwersytetu i jednostek działających na rzecz studentów, regulamin studiów i inne przepisy uniwersyteckie dotyczące studentów, zasady korzystania z czytelni oraz biblioteki. Szczegółowe i spersonalizowane informacje studenci otrzymują poprzez logowanie do wewnętrznego systemu informatycznego „Dziekanat 2.3”. O możliwościach wsparcia studenci informowani są za pośrednictwem uczelnianej, wydziałowej oraz instytutowej strony internetowej. Informacje te przekazywane są również podczas spotkań ze studentami odbywającymi się na początku roku akademickiego.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

W Uczelni i Wydziale wdrożono System Zapewnienia Jakości Kształcenia. W skład gremiów kolegialnych wchodzi zarówno interesariusze wewnętrzni (np. studenci i doktoranci są w ZZJK i ZEJK oraz tylko studenci w WZZJK i WZEJK), jak i zewnętrzni (Zespół ds. Kontaktów z Partnerami Zewnętrznymi WH), którzy uczestniczą w ramach posiedzeń ww. ciał, w monitorowaniu, analizowaniu i doskonaleniu procesu kształcenia. Przykładowe zmiany wprowadzone w programach studiów WH w r.a. 2016/17: nowy system rozdzielający fakultatywne przedmioty społeczne i humanistyczne realizowane w I semestrze studiów I st. Zdaniem ZO PKA mocną stroną Wydziału są procedury i narzędzia mające na celu zaangażowanie studentów w projektowanie i okresowe monitorowanie programów kształcenia, którzy korzystają ze stworzonych im możliwości. Formalna współpraca z pracodawcami w tym zakresie zakończyła się w r.a. 2016/17 i do tej pory nie została wznowiona. Jej korzystnym efektem jest m.in. pozyskanie grypy studentów „40+” (dostosowano program studiów specjalnie dla nich). W bieżącym roku akademickim kontakty z Partnerami Zewnętrznymi WH mają charakter nieformalny, co należałoby wzmocnić, gdyż aktualnie jest to słaba strona Wydziału. Interesariusze wewnętrzni mają dostęp do kompleksowych i aktualnych informacji (z różnych źródeł), natomiast interesariusze zewnętrzni (m.in. pracodawcy) mają dostęp na stronie internetowej Wydziału do informacji ogólnych, natomiast na stronie głównej Uniwersytetu Zielonogórskiego stworzono specjalną zakładkę „współpraca z przemysłem” (<https://www.uz.zgora.pl/index.php?rozwoj-wspolpraca-z-przemyslem>).

Według ZO PKA obecnie funkcjonujący na WH Wydziałowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia w zakresie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia oraz publicznego dostępu do informacji jest skuteczny, ale w celu jego dalszego doskonalenia należy wprowadzić opisane sugestie i rekomendacje, np. wznowić współpracę z pracodawcami; wdrożyć wszystkie rekomendacje WKJK i URJK (opisane w sprawozdaniach za 2016/2017); zwiększyć użyteczność stron www USZJK i WSZJK.

Jednostka zapewnia udział interesariuszy wewnętrznych w procesie projektowania i monitorowania programu kształcenia na kierunku *politologia*. Studenci posiadają swoich reprezentantów w ciałach kolegialnych jednostki oraz zespołach odpowiedzialnych za proces zapewniania jakości kształcenia. W Wydziałowym Zespole ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia obecnie działa przedstawiciel studiów III

stopnia, co nie zapewnia reprezentacji studentów studiów I i II stopnia w tym Zespole. Studenci wyrażają swoją opinię za pośrednictwem samorządu studentów, ankiet oceny nauczycieli akademickich oraz kontaktów bezpośrednich z władzami Jednostki. Studenci ocenianego kierunku studiów dostrzegają rolę ankietyzacji i mają informację o tym, że w kolejnych latach nastąpiła zmiana zachowania prowadzącego bądź zmiana obsady zajęć. Jednostka zapewnia dostęp do informacji związanych z rekrutacją, odbywaniem praktyk, organizacją zajęć, wymaganiami dla studentów ocenianego kierunku.

Dobre praktyki

Na podstawie wyników ewaluacji procesu kształcenia na Wydziale, zawartych w swoim raporcie, WKJK rekomenduje Dziekanowi działania na rzecz doskonalenia programów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych przez WH oraz działania na rzecz podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale. W kolejnym roku akademickim monitorowane jest wdrażanie na poziomie WH działań wskazanych przez URJK i WKJK. Sporządzany w kolejnym roku akademickim raport WKJK musi uwzględniać realizację propozycji i wytycznych URJK (*np. załącznik dot. realizacji rekomendacji URJK na r.a. 2016/2017*), a URJK następnie weryfikuje, czy WH wszystko wdrożył.

Studenci 40+ byli w przeszłości członkami Rady Wydziału, co pozwalało na reprezentowanie interesów w organach kolegialnych Jednostki. Reprezentacja grupy interesariuszy wewnętrznych o szczególnych potrzebach i oczekiwaniach odgrywa istotną rolę w pracach ciał kolegialnych Jednostki, związanych z modyfikowaniem planu i programu studiów.

Prowadzenie szerokich akcji promocyjnych, zachęcających studentów ocenianego kierunku do udziału w procesie ankietyzacji. Parlament Studentów UZ prowadzi akcję, w której wydział, którego studenci wypełnią największą liczbę ankiet, otrzyma jeden dzień wolny od zajęć dydaktycznych.

Studenci studiów I stopnia biorą udział w module zajęć *Wstęp do studiów politologicznych*, który ułatwia im zrozumienie wielu aspektów prawnych i organizacyjnych związanych z procesem studiowania.

Zalecenia

ZO PKA rekomenduje:

1. wznowienie (i dokumentowanie) systemowej współpracy z pracodawcami, zwłaszcza w zakresie Zespołu ds. Kontaktów z Partnerami Zewnętrznymi WH;
2. zapewnienie skuteczności systemu w zakresie doskonalenia sylabusów, np. w „*Opinii Kierunkowego Zespołu Weryfikacyjnego Politologii*”;
3. wdrożenie wszystkich rekomendacji WKJK wymienionych w „*Sprawozdaniu z funkcjonowania WSZJK w r.a. 2016/2017 na WH*”;
4. wprowadzenie działań doskonalących w r.a. 2017/2018 (zgodnie z „*Kartą samooceny kierunku politologia w r.a. 2016/2017*”), tj. weryfikacja efektów i programów kształcenia, współpraca z interesariuszami zewnętrznymi (na I i II st.);
5. wdrożenie wszystkich rekomendacji URJK przedstawionych w „*Rocznym sprawozdaniu z funkcjonowania USZJK w r.a. 2016/2017*” (*Część z rekomendowanych na rok 2017/2018 działań ma charakter długofalowy i wymaga kontynuacji w latach następnych*);
6. zamieszczenie aktualnej i pełnej informacji na stronie internetowej Wydziału nt. USZJK i WSZJK, a także ogólnych zbiorowych opracowań dot. wyników ankiet studentów i absolwentów oraz wdrożonych na ich podstawie działań naprawczych, w celu zachęcenia większej liczby studentów i absolwentów do ich wypełniania;
7. wprowadzenie stosownych zmian i korekt w procesie monitorowania karier zawodowych absolwentów, aby można było generować konkretne wyniki dla danego kierunku (aktualnie raport zawiera ogólne dane dot. wydziałów) w celu pozyskania opinii absolwentów nt. programów i efektów kształcenia;
8. zwiększenie użyteczności stron www USZJK i WSZJK, czyli ich przejrzystości, czytelności i łatwości nawigacji, aby potencjalny użytkownik mógł intuicyjnie odnajdywać interesujące go informacje;

9. dodanie pytania do ankiet już funkcjonujących dot. oceny publicznego dostępu do informacji nt. programu i procesu kształcenia;
10. powołanie do Wydziałowego Zespołu ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia przedstawiciela studentów.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

4.1.

W skład minimum kadrowego na wizytowanym kierunku wchodzi 19 nauczycieli akademickich na studiach pierwszego stopnia oraz 18 na studiach magisterskich. Na studiach pierwszego stopnia jest to 10 samodzielnych pracowników nauki i 9 doktorów; natomiast na studiach drugiego stopnia odpowiednio 9 i 9.

O wszystkich na podstawie wykształcenia i/lub dorobku można powiedzieć, że reprezentują dyscyplinę nauki o polityce, do której przyporządkowane zostały wszystkie efekty kształcenia na wizytowanym kierunku.

Pomijając fakt, że w raporcie samooceny Uczelnia stosuje niezgodne z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych przyporządkowanie dyscypliny nauki o polityce do obszaru nauk humanistycznych, zalicza ona trzy osoby z minimum kadrowego do dyscyplin, do których nie przyporządkowano żadnych efektów kształcenia wizytowanego kierunku. Jednak wszystkich powyższych nauczycieli akademickich można zaliczyć do minimum kadrowego wizytowanego kierunku, gdyż ich dorobek naukowy wyraźnie mieści się również w ramach dyscypliny nauk o polityce. Dotyczy to również osób, które uczelnia zaliczyła do minimum kadrowego zatrudnionych z dn. 1.10.2017, których nie uwzględnił system POL-on. Wszystkie te osoby złożyły oświadczenia o zgodzie na zaliczenie do minimum kadrowego (z dn. 22.01.2018) i w związku z tym mogą być zaliczone do minimum. Oświadczenie jednego samodzielnego nauczyciela akademickiego, jest wypełnione wadliwie (podkreślenia zamiast skreśleń), ale nie budzi zastrzeżeń co do intencji osoby składającej.

4.2.

Oprócz nauczycieli z minimum kadrowego na kierunku politologia zajęcia prowadzi dodatkowo dziesięć osób z innych jednostek Uczelni oraz zatrudnionych na umowy cywilnoprawne. Nauczają one głównie przedmiotów ogólnowydziałowych do wyboru (dla studentów I roku I stopnia) oraz przedmiotów specjalizacyjnych. Specjalizacje badawcze nauczycieli akademickich zatrudnionych na kierunku politologia znajdujące odzwierciedlenie w ich aktywności publikacyjnej są różnorodne i lokują się we wszystkich istotniejszych subdyscyplinach nauk o polityce. Na podkreślenie zasługuje próba zbudowania własnej specjalizacji badawczej skupionej wokół problematyki relacji polityki i religii oraz etniczności, która znajduje odzwierciedlenie w działalności dydaktycznej nauczycieli akademickich (szczególnie przedmioty do wyboru).

Różnorodność kwalifikacji, zakresu i specyfiki dorobku naukowego oraz doświadczenia w prowadzeniu badań naukowych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku umożliwiają osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

Obsada zajęć dydaktycznych co do zasady uwzględnia wiedzę i umiejętności nauczycieli akademickich. Sama Uczelnia stwierdza w raporcie samooceny, iż trudno jej „osiągnąć pełną zgodność poszczególnych zajęć dydaktycznych z profilem badań naukowych” nauczycieli akademickich. Zastrzeżenia musi budzić jednak sytuacja, gdy moduł specjalizacyjny Siły zbrojne i służby bezpieczeństwa publicznego RP prowadzi nauczyciel mający dorobek wyłącznie w zakresie myśli politycznej. Przedstawiona dokumentacja nie potwierdza również, by osoba ze stopniem doktora miała przygotowanie/doświadczenie pedagogiczne konieczne do nauczania języka obcego.

Zważywszy, że przeważająca część studentów wybiera wizytowany kierunek ze względu na specjalności *Polityka bezpieczeństwa i wojskowości* (I stopień) i *Polityka bezpieczeństwa* (II stopień) musi budzić niepokój niewielka liczba nauczycieli akademickich specjalizujących się w tych zagadnieniach (2 osoby). Uczelnia posiłkuje się w tej sytuacji zatrudnianiem wykładowców spoza uczelni, często praktyków, co ma swoje zalety, ale konieczne jest silniejsze zakorzenienie tej działalności dydaktycznej w aktywności badawczej nauczycieli akademickich na stałe związanych z wizytowanym kierunkiem.

Liczba i dorobek naukowy oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich, w tym wchodzących skład minimum kadrowego kierunku politologia, a także realizowana w jednostce polityka rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej zapewniają realizację programu kształcenia na wizytowanym kierunku oraz sprzyjają osiąganiu przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

Należy podkreślić bardzo dobry współczynnik liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów (1:5,3), różnorodność kwalifikacji dydaktycznych nauczycieli akademickich (wyrażająca się m.in. stosowaniem różnorodnych metod dydaktycznych, w tym zorientowanych na studenta) oraz ich doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych (w tym próbę wytworzenia specjalizacji badawczych „politologia religii” oraz studia nad zjawiskiem etniczności i ich powiązanie z dydaktyką).

4.3.

Studenci ocenianego kierunku wyrażają swoją opinię na temat osób prowadzących zajęcia dydaktyczne za pośrednictwem ankiety. Anonimowe ankiety wypełniane przez studentów w systemie elektronicznym składają się na ocenę okresową pracowników dydaktycznych. W ocenie prowadzącego zajęcia studenci wyrażają swoją opinię w skali od 1 do 5 w następujących kwestiach: prowadzący na początku semestru przedstawił program zajęć, prowadzący na początku semestru przedstawił warunki zaliczenia zajęć, sposób oceniania przez prowadzącego był zgodny z przedstawionymi wcześniej warunkami, sposób prowadzenia zajęć sprzyjał aktywności studentów, prowadzący poza zajęciami był dostępny dla studentów, prowadzący był przygotowany do zajęć, prowadzący był otwarty na dialog ze studentami, atmosfera na zajęciach była odpowiednia, kryteria oceny przedmiotu w sylabusie były jasno określone, kryteria oceny przedmiotu w sylabusie były przestrzegane. W polu wolnej wypowiedzi studenci mają możliwość dokonania oceny opisowej prowadzących zajęcia. Studenci ocenianego kierunku studiów dostrzegają rolę ankietyzację i mają informację o tym, że w kolejnych latach nastąpiła zmiana zachowania prowadzącego bądź zmiana obsady zajęć. Wyniki ankietyzacji wskazują jednak na przypadki, gdzie negatywna ocena prowadzącego nie uległa poprawie w kolejnym roku, co wskazuje na fakt, że Jednostka nie wdrożyła działań naprawczych w tym zakresie.

W ciągu ostatnich pięciu lat dwóch nauczycieli akademickich z minimum kadrowego kierunku *politologia* uzyskało tytuł profesora, a trzech stopień naukowy doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki o polityce, jedna osoba obroniła doktorat. Z rozmów z nauczycielami akademickimi wynika, że Uczelnia wspiera ich rozwój naukowy wspierając odbywanie staży badawczych oraz przydzielając

środki na wyjazdy konferencyjne. Niemniej jednak wsparcie to nie ma charakteru zinstytucjonalizowanego, choć pracownicy uważają, że w małej jednostce nie powoduje to problemów. Uczelnia podchodzi również elastycznie do obciążeń dydaktycznych osób ubiegających się o awans naukowy.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia zapewnia kadrę akademicką należytą pod względem merytorycznym oraz formalno-prawnym. Nauczyciele stanowiący minimum kadrowe oraz spoza niego dysponują dorobkiem naukowym zgodnym z nauczaniem efektami kształcenia. Widoczna jest jednak potrzeba poszerzenia zakresu badań (i zapewne w związku z tym zatrudnienia) w niektórych obszarach, szczególnie związanych ze specjalnościami, w ramach których kształcą się studenci. Badania naukowe mieszczą się w głównym i pobocznych nurtach nauki o polityce. Zajęcia dydaktyczne prowadzone są przez nauczycieli akademickich prowadzących badania w zakresie zbliżonym do tematyki zajęć, a wykorzystywane metody dydaktyczne są zróżnicowane i uwzględniają aktywizację studentów. Wizytowana jednostka prowadzi skuteczną politykę kadrową, która umożliwia sprawne prowadzenie procesu dydaktycznego, a także stanowi właściwą podstawę rozwoju i awansów zawodowych. Kadra akademicka podlega ocenie w ramach działań własnych oraz środowiskowych wynikających z procedur awansowych, na tym polu w większym stopniu można wykorzystać pozyskiwane dane i wiedzę w prowadzeniu działań jakościowych oraz doskonalących.

Dobre praktyki

Zalecenia

3. W większym stopniu powiązać specjalności kształcenia na studiach I i II stopnia z działalnością naukowo-badawczą pracowników zatrudnionych w instytucie prowadzącym wizytowany kierunek.
4. W większym stopniu wykorzystywać wyniki działań ewaluacyjnych w procesie zarządzania kadrami i kierunkiem studiów.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym Uczelni odbywa się na dwóch poziomach: Wydziału, gdzie przyjmuje formę zinstytucjonalizowaną (Rada Partnerów Zewnętrznych Wydziału Humanistycznego) i nieformalnej współpracy Instytutu Politologii prowadzącego wizytowany kierunek. Z przedstawionej dokumentacji i rozmów przeprowadzonych przez ZO nie wynika, by działalność Rady Partnerów Zewnętrznych w jakikolwiek sposób przekładała się na proces kształcenia, z wyjątkiem przyjmowania studentów na praktyki. Miała ona bowiem charakter wyłącznie formalnych spotkań informacyjnych z udziałem każdorazowo kilku przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych.

Niesformalizowaną współpracę o dużych konsekwencjach dla procesu kształcenia podjął natomiast Instytut Politologii. Dotyczyła ona naboru na studia dzienne w formule 40+ i stworzenia specjalności dostosowanej do potrzeb pracowników służb mundurowych, a szczególnie wojska. Jej konsekwencją było stworzenie takiej specjalności na studiach obu poziomów oraz włączenie do kadry dydaktycznej osób związanych zawodowo ze służbami mundurowymi.

Słabą stroną współpracy Wydziału Humanistycznego z otoczeniem jest więc czysto formalny i nieefektywny charakter współpracy z podmiotami innymi niż służby mundurowe. Z kolei współpraca ze

PG
służbami mundurowymi ma charakter niezinstytucjonalizowany, co niesie ryzyko dla jej trwałości. Mocną stroną w tym zakresie jest otwarcie jednostki prowadzącej wizytowany kierunek na współpracę z partnerami spoza tradycyjnego kręgu zainteresowania politologów i przygotowanie oferty dydaktycznej w dialogu z partnerem zewnętrznym, a nawet z jego bezpośrednim zaangażowaniem w proces dydaktyczny.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym odbywa się na poziomie wydziału (zinstytucjonalizowana) i instytutu (nieformalna). Przynosi pozytywne, aczkolwiek ograniczone skutki. Słabością współpracy nieformalnej jest niemożliwość udokumentowania oddziaływania partnerów na proces kształcenia oraz jej wątpliwa trwałość. Obszarami współpracy są specjalności oraz sama koncepcja studiów 40+. Słabą stroną współpracy jest skoncentrowanie się niemal wyłącznie na służbach mundurowych.

Dobre praktyki.

Zalecenia

Bardziej zinstytucjonalizować prowadzoną współpracę z partnerami z sektora służb mundurowych oraz zdywersyfikować partnerów w celu większego ich udziału w rozwoju ścieżek kształcenia na kierunku.

Kryterium 6. Umiedzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Kadra naukowa Instytutu prowadzi **współpracę naukową** z licznymi ośrodkami zagranicznymi, co przynosi pozytywne rezultaty na płaszczyźnie wymiany i gromadzenia doświadczeń, wspólnych opracowań naukowych, udziału w konferencjach, staży naukowych zagranicznych (m.in. UCAM Murcia). Instytut Politologii UZ intensywnie współpracuje z zagranicznymi ośrodkami badaczami, poprzez wydawane czasopismo indeksowane „Przegląd Narodowościowy (Review of Nationalities)”, w ramach porozumienia o współpracy z Kijowskim Uniwersytetem, z Uniwersytetem w Duzce w Turcji. Współpraca ta koncentruje się na rozwijaniu kompetencji i kreatywności w różnych domenach życia społecznego, na przygotowaniu merytorycznym studentów do pracy zawodowej, na podnoszeniu kwalifikacji pracowników.

Granty, projekty: Program *Santander Universidades* – dysponentem środków jest rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego. Wyjazdy badawcze w ramach pracy nad dysertacją „Zmiana układu sił w hiszpańskiej polityce po 2011 r. Teoria i polityka”; „Polski dyskurs prasowy wokół Zapatero i zapateryzmu”, „Radykalizacja independentyzmu katalońskiego w XXI wieku”. Stypendia: DAAD, grant badawczy Ministerstwa ds. Edukacji, Nauki i Kultury Meklemburgii Pomorza-Przedniego (Niemcy) w Universität Rostock, Niemcy.

Pracownicy Instytutu prowadzą/zasiadają w gremiach i radach czasopism naukowych: „Przegląd Narodowościowy – Review of Nationalities” – w którym publikowano artykuły w języku polskim i angielskim dot. problematyki etnicznej, etnopolityki, religii w kulturowym kontekście. Od 2017 roku czasopismo znajduje się na platformie De Gruyter Open, co pomaga w umiedzynarodowieniu i wzroście cytowań. Pracownicy sporządzają ekspertyzy oraz są recenzentami publikacji krajowych i międzynarodowych, a także prac na stopień (np. recenzja doktoratu w University of Prešov in Prešov czy publikacji *The Future of Transatlantic Security Cooperation after 2014. Perspectives for the North Atlantic Alliance beyond Afghanistan*, “SWP Working Papers”).

Instytut oraz pracownicy mogą pochwalić się współpracą z organizacjami i instytucjami międzynarodowymi, do których należy zaliczyć: ambasady, agencje promocji (Kadyks), odbywając w nich staże naukowe (Slavic University of Baku). Pracownicy zasiadają w zagranicznych organizacjach, np. Kommission für die Geschichte der Deutschen in Polen e.V. Marburg. Ośrodkami współpracującymi są instytuty europejskie oraz amerykańskie, słowackie, ukraińskie, kanadyjskie. Pracownicy są współredaktorami publikacji oraz współorganizatorami konferencji, np.: np. *Łemkowie, Bojkowie, Rusini*.

Organizowane są konferencje międzynarodowe z udziałem naukowców z Niemiec, Hiszpanii oraz Ukrainy koncentrujące się na problematyce mniejszości narodowych i etnicznych, np. organizowane przy współudziale Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie, Gustav Stresemann-Institut w Bad Bevensen, Herbert Quandt-Stiftung. Służą one promocji kadry akademickiej oraz pozwalają gromadzić zagraniczne publikacje. Tematyka referatów oraz publikacji zagranicznych odnosi się do zagadnień etnicznych i religijnych, Pomorza, protestantyzmu, społeczeństwa obywatelskiego, przemian społecznych, obywatelskości, społeczeństwa i ekonomii, zarządzania publicznego.

Umieździarnodowienie procesu kształcenia zachodzi na kilku płaszczyznach. W sferze kształcenia wyraża się nauczaniem języków obcych, wykorzystywaniem literatury obcojęzycznej na zajęciach, oferowaniem kursów obcojęzycznych, podejmowaniem tematyki badawczej z zakresu problematyki międzynarodowej. Instytut Politologii uczestniczy w programie ERASMUS mając zawarte umowy z Uniwersytetem w Mediolanie, Uniwersytetem w Pizie, UCAM w Murcii oraz Uniwersytetem Pro Europa Viadrina. W ostatnich pięciu latach Instytut gościł w ramach programu 6 studentów z uczelni z Hiszpanii, Włoch i Niemiec, natomiast dwoje studentów wyjechało do Murcii, przy czym w ostatnich trzech latach nikt nie wyjechał, przyjeżdża średnio jedna osoba rocznie. Zajęcia dla studentów przyjeżdżających mają charakter indywidualny w uwagi na rozmiar rekrutacji oraz poziom kompetencji językowych studentów politologii.

Współpraca międzynarodowa w sferze naukowej oraz dydaktycznej znajduje bezpośrednie przełożenie na proces nauczania, gdyż pozwala nauczycielom podnosić kwalifikacje zawodowe oraz doskonalić się kompetencyjnie. Podobnie pozytywny wpływ wynika z obecności kadry zagranicznej. Aktywność środowiska zielonogórskiego należy postrzegać przez pryzmat aktywności w życiu naukowym krajowym oraz międzynarodowym.

Studenci ocenianego kierunku nie są zainteresowani wyjazdami na wymiany w ramach programu *Erasmus+*, ponieważ w większości są to osoby aktywne zawodowe czy też powyżej 40 roku życia, w opinii których takie wyjazdy przeznaczone są dla młodszej grupy wiekowej. Studenci wskazali, że istnieje możliwość uzyskania dostępu do bazy zagranicznych publikacji naukowych i czasopism, jednak zwykle korzystają oni z literatury polskojęzycznej. Dla kierunku *politologia* nie przewidziano obowiązkowych modułów zajęć w językach obcych. Uczelnia oferuje indywidualizację ścieżki kształcenia w powiązaniu mobilnością międzynarodową. Nauczyciele akademicy mający doświadczenie zdobyte za granicą, przenoszą je do własnych zajęć.

Umieździarnodowienie studiów na kierunku *politologia* realizowane jest poprzez uczestnictwo studentów w lektoratach języków obcych oraz zajęciach z modułu *Translatorium politologiczne* na II stopniu studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia ma rozwinięte kontakty międzynarodowe powiązane z prowadzeniem badań politologicznych. Kadra jest aktywna i bierze udział w konferencjach międzynarodowych oraz publikuje w czasopismach poza granicami RP. Pracownicy zasiadają w gremiach badawczych. Godnym podkreślenia jest wydawanie publikacji anglojęzycznych. Studenci uczestniczą w lektoratach języka obcego oraz w module zajęć *Traslatorium politologiczne*. Do Jednostki przyjeżdżają studenci z zagranicy, choć w

niewielkiej liczbie. Mocną stroną Jednostki jest indywidualizacja ścieżki kształcenia oraz pomoc koordynatora, oferowana studentom z zagranicy. Studenci kierunku politologia nie są zainteresowani wyjazdami za granicę w ramach programu *Erasmus+*.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Zaleca się stopniowe wprowadzanie do treści kształcenia literatury obcojęzycznej oraz wykorzystanie systemów komputerowych i programów do nauki języki obcych podczas zajęć z lektoratów języka obcego.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa
- 7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Infrastruktura jaką dysponuje Wydział jest adekwatna do potrzeb studentów i pracowników w stopniu dostatecznym. Zużycie techniczne sal jest stosunkowo duże i część z nich nie w pełni nadaje się do prowadzenia zajęć. Na bardzo podstawowym poziomie sale dydaktyczne wyposażone są w sprzęt multimedialny, co czasami utrudnia prowadzenie zajęć. Dobrze można ocenić poziom zaadaptowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

Infrastruktura Jednostki wystarcza studentom do zdobywania zakładanych efektów kształcenia podczas zajęć dydaktycznych, jednak sprzęt oraz wyposażenie sal są zniszczone i wymagają wymiany na nowe. Studenci wskazali, że sale dydaktyczne nie zawsze wyposażone są w rzutniki lub istniejący sprzęt nie działa prawidłowo, przez co prowadzący zajęcia zmuszeni są do przynoszenia swojego własnego sprzętu bądź też wypożyczania rzutników z innych sal. Liczba miejsc w salach ćwiczeniowych i wykładowych jest dostosowana do liczby studentów. Infrastruktura, zapewniana przez Jednostkę umożliwia studiowanie studentom z niepełnosprawnościami. Dla osób z niepełnosprawnościami dostosowane są specjalne mieszkania w domach studenckich. Kampus akademicki obsługują autobusy miejskie niskopodłogowe, tak aby studenci niepełnosprawnościami ruchowymi mogli swobodnie przemieszczać się z terenu osiedla akademickiego do budynków, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne. Budynek, w którym studenci kierunku *politologia* odbywają zajęcia, posiada udogodnienia dedykowane osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi, takie jak toalety, podjazdy i windy. W planie remontowym ujęte są dodatkowe rozwiązania, ułatwiające poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami. W przypadku niedostosowania sali do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami ruchowymi, istnieje możliwość zmiany sali, w której odbywane są zajęcia bądź też zorganizowania transportu dla studenta do sali dydaktycznej.

7.2.

Biblioteka Uniwersytecka zajmuje nowo oddany, nowoczesny i funkcjonalny budynek oferujący czytelnikom wiele funkcji, które znakomicie ułatwiają realizację procesów badawczych i dydaktycznych. Księgozbiór oraz bazy danych są bogate i wystarczające z perspektywy wymagań. Studenci ocenianego kierunku korzystają ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej. Pozycje literaturowe

wskazane w systemie Sylabus są dostępne. Liczba pozycji, dostępna w bibliotece nie zaspokaja zapotrzebowania. Prowadzący zajęcia są pomocni w uzyskiwaniu pozycji literaturowych, niezbędnych do uzyskania zalecanych dla danego modułu efektów kształcenia. Biblioteka zajmuje się cyfryzacją pozycji literaturowych, niezbędnych dla studentów z niepełnosprawnościami na życzenie studenta. Jednostka korzysta ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, które przygotowane są w postaci elektronicznej. Biblioteka otwarta jest do godziny 19.00, co pozwala studentom na korzystanie z jej zasobów. W Bibliotece istnieje możliwość nieodpłatnego skanowania pozycji literaturowych. Liczba miejsc siedzących na terenie biblioteki odpowiada zapotrzebowaniu. Liczebność stanowisk w bibliotece jest wystarczająca dla potrzeb studentów. Księgozbiór biblioteki jest systematycznie uzupełniany o nowe pozycje, jedynie liczebność danych pozycji nie zawsze jest wystarczająca. Studenci mają dostęp do spisu pozycji literaturowych, jakimi dysponuje biblioteka w formie elektronicznej. Istnieje możliwość wcześniejszego zamówienia pozycji drogą elektroniczną. W bibliotece działa kompleksowy system zarządzania biblioteką PROLIB, pozwalający na pełną automatyzację procesów bibliotecznych związanych z gromadzeniem, opracowaniem, wyszukiwaniem i udostępnianiem wszystkich materiałów bibliotecznych oraz usług dodatkowych pozwalających na zdalne rezerwowanie oraz prolongowanie dokumentów. Zapewniona jest możliwość korzystania ze zbiorów Wirtualnej Biblioteki Nauki.

7.3.

Uczelnia jest w trakcie wdrażania kompleksowego systemu oceny infrastruktury dydaktycznej. Jego podstawą ma być ewaluacja infrastruktury dydaktycznej uczelni dokonywana przez wszystkich studentów metodą on-line. Natomiast zebrane w trakcie wizytacji opinie studentów i pracowników ujawniają ich bardzo pozytywną ocenę Biblioteki oraz umiarkowanie pozytywną z licznymi wątkami krytycznymi ocenę infrastruktury dydaktycznej. Znalazło to potwierdzenie w ZO PKA. Na przestrzeni ostatnich lat widoczna jest poprawa infrastruktury, ale zachodzi ona nierównomiernie na niekorzyść pomieszczeń wykorzystywanych w codziennej pracy badawczej i dydaktycznej. ZO wskazał na ten fakt w trakcie przeprowadzanych spotkań. Należy uznać, iż władze uczelni i wydziału dysponują pełną wiedzą na temat potrzeb, pozostaje zatem oczekiwać realizacji zobowiązań wynikających z planów rozwoju oraz własnych działań kontrolnych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Infrastruktura jaką dysponuje Instytut Politologii, co prawda w różnym stopniu, ale umożliwia studentom osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia. Mocnymi stronami infrastruktury są: biblioteka i zakres oferowanych przez nią usług, zaś słabymi: standard i wyposażenie sal dydaktycznych. Infrastruktura Jednostki pozwala studentom, w tym studentom z niepełnosprawnościami na zdobywanie zakładanych dla programu studiów efektów kształcenia. Wyposażenie sal jest niekompletne i często opiera się na starym i niedziałającym sprzęcie, co zmusza prowadzących zajęcia do organizowania niezbędnego wyposażenia we własnym zakresie. Biblioteka Uniwersytecka wyposażona jest w niezbędne pozycje ale czasem liczba pozycji dostępna w bibliotece jest niewystarczająca. W dalszym ciągu wymagana jest szczególna troska na rzecz zapewnienia wymaganego standardu infrastruktury.

Dobre praktyki

1. Udostępnienie bezpłatnego skanera dla studentów na terenie biblioteki.
2. Umożliwienie studentom z niepełnosprawnościami korzystania z elektronicznych zbiorów biblioteki.

Zalecenia

1. Renowacja sal wykładowych, inwestycje w sprzęt audiowizualny, zakończenie prac nad uczelnianym systemem oceny infrastruktury.
2. Uzupełnienie zasobów biblioteki o większą liczbę egzemplarzy książek, w szczególności w odniesieniu do pozycji przywoływanych w sylabusach modułów zajęć.
3. Unowocześnienie systemów komputerowych i oprogramowania.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia
- 8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Mocną stroną Jednostki jest prowadzenie studiów „40+” na kierunku *politologia*, dla studentów, którzy podjęli studia później niż zaraz po ukończeniu szkoły średniej. Zajęcia odbywają się w trybie popołudniowym i są dostosowane do potrzeb studentów aktywnych zawodowo. Prowadzenie studiów w takim trybie umożliwia wielu przedstawicielom służb mundurowych uczestnictwo w zajęciach dydaktycznych, którzy w godzinach popołudniowych pełnią służbę w jednostkach wojskowych. Jednostka jest otwarta na potrzeby studentów. Prowadzenie studiów „40+” w opinii studentów umożliwia dyskusję, wymianę poglądów pomiędzy studentami młodszymi, którzy zaraz po studiach podjęli studia oraz studentami starszymi, którzy mieli ponad 20 lat przerwy pomiędzy ukończeniem szkoły średniej a podjęciem studiów na kierunku *politologia*, co jest oceniane pozytywnie przez obydwie grupy wiekowe.

Studenci wskazali na otwartość obsługi administracyjnej w rozwiązywaniu spraw formalnych. Godziny otwarcia sekretariatu Instytutu Politologii są dostosowane do potrzeb studentów pracujących. Godziny otwarcia dziekanatu Wydziału Humanistycznego nie są dostosowane do potrzeb studentów (dziekanat otwarty od 9-13 w poniedziałek, wtorek, czwartek i piątek) oraz w sobotę. Studenci na spotkaniu z ZO wyrazili potrzebę otwarcia dziekanatu na przynajmniej godzinę raz na dwa tygodnie w godzinach popołudniowych, kiedy odbywają się zajęcia np. od godziny 17 w jeden dzień roboczy. Studenci są zadowoleni z obsługi administracyjnej, zapewnianej przez sekretariat Instytutu Politologii.

W opinii studentów, mocną stroną Jednostki jest wykwalifikowana kadra, prowadząca badania naukowe w zakresie nauk społecznych i aktywizująca studentów w zdobywaniu efektów kształcenia. Studenci ukierunkowani zawodowo świadomie wybierają kierunek studiów, który pomaga im w pracy zawodowej oraz skutkuje uzyskaniem awansu zawodowego. Studenci wskazali na partnerskie relacje z wykładowcami. Otrzymują oni informację o godzinach konsultacji, jednak zwykle uzgadniają wraz z prowadzącymi dogodny dla nich termin. Zapewniona jest otwartość i elastyczność nauczycieli akademickich, możliwość swobodnego kontaktu z prowadzącymi zajęcia poza godzinami zajęć dydaktycznych. Prowadzący zajęcia często udostępniają studentom materiały dydaktyczne drogą elektroniczną. Studenci mają możliwość indywidualizacji ścieżki kształcenia, np. realizacji modułów zajęć w innym semestrze niż semestr przypisany do danych modułów.

Na terenie Jednostki szatnia czynna jest do godziny 19.00, podczas gdy zajęcia dydaktyczne trwają nierzadko do godziny 21.00, jednak studenci mają możliwość uzyskania dostępu do klucza do szatni na portierni i odebrania pozostawionej odzieży wierzchniej.

Ogół studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego reprezentuje Parlament Studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego, w którym działa dwóch przedstawicieli Wydziału Humanistycznego, żaden z nich nie jest studentem kierunku *politologia*. Studenci ocenianego kierunku mają czynne i bierne prawo w wyborach do Parlamentu Studentów czy Rady Wydziału Humanistycznego. Studenci mają przedstawicieli w Radzie Wydziału i uczestniczą w głosowaniach nad propozycjami zmian w programie kształcenia. Parlament Studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego prowadzi nabór do Wydziałowej Komisji Stypendialnej oraz Odwoławczej Komisji Stypendialnej. W skład Wydziałowej Komisji Stypendialnej wchodzi 2 przedstawicieli studentów oraz 1 przedstawiciel Uczelni. Komisja zajmuje się opiniowaniem wniosków o zapomogi losowe. Progi stypendialne oraz opiniowanie wniosków stypendialnych prowadzone jest w porozumieniu z organami samorządu studentów. Parlament Studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego dysponuje pulą środków, przeznaczoną na działalność statutową kół naukowych. Działalność studencka wspierana jest również ze środków Instytutu Politologii. Studenci kierunku *politologia* angażują się w działalność studenckiego ruchu naukowego, a szczególnie mocną stroną Jednostki jest działalność koła naukowego Unia Debat Oksfordzkich. Koło naukowe bierze udział w konkursach ogólnopolskich oraz organizuje liczne szkolenia z zakresu prowadzenia oraz uczestnictwa w debatach oksfordzkich. Działalność w kole naukowym obfituje powstawaniem publikacji oraz artykułów naukowych z udziałem studentów. Studenci zachęceni są do udziału w badaniach naukowych, prowadzonych w Jednostce, jednak nierzadko ich aktywność zawodowa oraz inne zajęcia sprawiają, że nie są zainteresowani tego typu działalnością. Członkowie Koła Naukowe Unia Debat Oksfordzkich wzięli udział w Mistrzostwach Polski Debat Oksfordzkich w Krakowie. Nauczyciele akademicy pomagają członkom koła w merytorycznym przygotowaniu się do debat. Jednostka wspiera działania studentów, finansując ich udział w konferencjach, konkursach i wyjazdach. Koło organizuje także szkolenia z udziału w debatach oksfordzkich skierowane do studentów i licealistów. Koło współpracuje z przedstawicielami władz miasta oraz szkołami średnimi, organizując debaty oksfordzkie dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, podczas których członkowie koła są sędziami bądź marszałkami w debacie. Członkowie koła wzięli także udział w Lubuskim Forum Ekonomicznym. Koło było także współorganizatorem krajowej i międzynarodowej konferencji odpowiednio w 2015 i 2017 roku poświęconej tematyce Półwyspu Iberyjskiego. Do udziału w konferencji zaproszono młodzież z liceów, studentów, przedstawicieli nauki. Po konferencji ukazały się publikacje z udziałem studentów. Koło współpracuje z Europe Direct i Regionalnym Ośrodkiem Debat Międzynarodowych oraz prowadzi szkolenia z udziałem lokalnych partnerów takich jak *Santander universidades*. Studenci, wykazujący się działalnością dodatkową, mogą złożyć wniosek o nagrodę finansową, przyznawaną przez władze Uczelni.

Studenci z niepełnosprawnościami otrzymują stypendia dedykowane na podstawie orzeczenia lekarskiego. Dla osób z niepełnosprawnościami dostosowane są specjalne mieszkania w domach studenckich. W Uniwersytecie Zielonogórskim działa Rada Osób Niepełnosprawnych. Biuro Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych wraz z Biurem Karier organizuje warsztaty dedykowane osobom z niepełnosprawnościami. Decyzją Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego, studenci z zagranicy z niepełnosprawnościami mają możliwość ubiegania się o pomoc materialną. Informacje o udogodnieniach, oferowanych osobom z niepełnosprawnościami, dostępne są za pośrednictwem mediów społecznościowych, strony internetowej Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz bezpośrednio od powołanego Pełnomocnika Rektora ds. Studentów Niepełnosprawnych. Studenci z niepełnosprawnościami mają możliwość adaptacji form zaliczania modułów zajęć do rodzaju niepełnosprawności, np. powiększenia czcionki na teście, wydłużenie bądź zmiana czasu pisania egzaminu. Student celem skorzystania z takiej możliwości, zgłasza się do Pełnomocnika bądź

bezpośrednio do prowadzącego zajęcia. Student może uzyskać możliwość odbywania dodatkowych zajęć dydaktycznych w kontakcie z nauczycielem akademickim, jednak nie więcej niż 30 godzin dodatkowych zajęć. Studenci mają możliwość udziału w zajęciach rehabilitacyjnych w zamian za zajęcia z wychowania fizycznego. Mogą wypożyczyć sprzęt z Uniwersytetu Zielonogórskiego np. pętle indukcyjne dla osób niesłyszących czy dyktafony, mogą korzystać z pomocy asystentów, którzy np. pomagają w przygotowaniu notatek z zajęć.

W Uniwersytecie Zielonogórskim działa Biuro Karier, odpowiedzialne za wspieranie studentów we wchodzeniu na rynek pracy. Przedstawiciele biura promują swoją ofertę i działalności podczas inauguracji roku akademickiego oraz spotkań ze studentami. Biuro uczestniczy w działaniach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery oraz prowadzi szkolenia z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej, dedykowane studentom kierunków humanistycznych i społecznych (zachęcające do założenia np. przedszkoli czy spółdzielni socjalnych), warsztaty z zakresu umiejętności miękkich np. „Ja na rynku pracy – moje mocne strony” czy przepisów podatkowych np. „Przepisy ZUS dla przedsiębiorczych studentów”. Na stronie Biura Karier publikowane są oferty pracy i staży, dedykowane studentom wszystkich kierunków, w tym oferty dedykowane osobom z niepełnosprawnościami. Studenci mają możliwość odbycia indywidualnych konsultacji z rzecznikiem patentowym Uniwersytetu Zielonogórskiego. Podczas targów pracy, studenci mają możliwość konsultacji z osobami, tworzącymi tzw. Łożę Ekspertów, czyli przedstawicielami przemysłu i instytucji zewnętrznych. Studenci ocenianego kierunku otrzymują informacje na temat działań prowadzonych przez Biuro Karier, jednak rzadko z niej korzystają, bowiem większość z nich ma uformowaną ścieżkę kariery i konsultacje zawodowe czy oferty pracy nie stanowią dla nich atrakcyjnej oferty. Studenci mogą liczyć na wsparcie materialne i socjalne zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie pomocy materialnej dla studentów UZ, są motywowani do zdobywania jak najlepszych wyników w nauce poprzez stypendia naukowe.

8.2.

Wsparcia w zakresie składania skarg i wniosków do władz uczelnie studenci mogą oczekiwać od Parlamentu Studenckiego Uniwersytetu Zielonogórskiego, a osoby niepełnosprawne od Pełnomocnika Rektora ds. Studentów Niepełnosprawnych. W opinii studentów ocenianego kierunku, sposób rozpatrywania wniosków nie budzi zastrzeżeń. Jednostka jest otwarta na potrzeby i oczekiwania studentów. Na prośbę studentów wprowadzono możliwość przesyłania pocztą dokumentów oraz usprawniono formę składania wniosków, związanych z ubieganiem się o świadczenia dla osób z niepełnosprawnościami. Pełnomocnik Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami na spotkaniu z ZO zgłosił postulat, o zmianę przepisów prawa, które nie pozwalają na wsparcie finansowe w postaci stypendiów studentów z zagranicy. Za zgodą Rektora, Jednostka wpiera studentów z zagranicy z niepełnosprawnościami finansowo. Studenci mogą zgłaszać swoje skargi i wnioski do Władz Instytutu oraz Wydziału. Studenci znają terminy w jakich mogą spotkać się z Władzami Instytutu oraz Wydziału w celu przedstawienia swoich problemów. Wnioski składane mogą być w formie pisemnej i ustnej. Studenci ocenianego kierunku na spotkaniu z ZO przyznali, że mają zapewniony dostęp do informacji o systemach wsparcia, oferowanych przez Jednostkę.

Studenci zawodowo czynni zgłosili, że zajęcia w piątki kolidują z ich obowiązkami zawodowymi, w efekcie czego plan zajęć został rozplanowany tak, aby dla tego rocznika piątek pozostał dniem wolnym od zajęć dydaktycznych. W Instytucie Politologii osobami, do których również mogą zwrócić się studenci ze swoimi problemami, jest opiekun roku oraz Zastępca Dyrektora Instytutu Politologii ds. dydaktycznych. Obecnie nie jest prowadzone badanie opinii studentów na temat obsługi administracyjnej, jednak Uczelniana Rada ds. Jakości Kształcenia pracuje nad przygotowaniem narzędzi do oceny jakości obsługi administracyjnej przez studentów. Obecnie studenci mogą wyrazić swoją opinię na temat opieki i wsparcia zapewnianego przez Jednostkę drogą nieformalną poprzez

bezpośrednie kontakty z władzami Jednostki, co pozwala na doskonalenie oferty Jednostki w ograniczonym zakresie (mała ilość opinii studentów). Wdrażane przez Jednostkę narzędzia pozwolą na badanie opinii studentów w pełnym zakresie.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Studenci są wspierani przez Jednostkę w osiąganiu zakładanych efektów kształcenia. Szczególnie uzdolnieni studenci mogą liczyć na wsparcie finansowe Jednostki. Studenci posiadają informacje związane z ubieganiem się o świadczenia pomocy materialnej. Samorząd studencki oraz członkowie studenckiego ruchu naukowego są wspierani przez Jednostkę merytorycznie i finansowo. Mocną stroną Jednostki jest działalność koła naukowego Unia Debat Oksfordzkich, w które angażują się studenci kierunku *politologia*. Studenci mogą korzystać z indywidualizacji procesu kształcenia, co pozwala im na dostosowania form zajęć oraz metod ich weryfikacji do potrzeb studentów np. do potrzeb studentów pracujących czy wyjeżdżających służbowo. Mocną stroną Jednostki jest dostosowanie organizacji zajęć do studentów „40+” na kierunku *politologia*, obsługa administracyjna. Godziny konsultacji nauczycieli akademickich są znane studentom, mogą oni dobierać termin spotkania w zależności od swoich potrzeb oraz planu zajęć. Przedstawiciele studentów angażują się w działalność Wydziałowej Komisji Stypendialnej. Jednostka w doskonaleniu systemu wsparcia studentów uwzględnia ich potrzeby i oczekiwania.

Dobre praktyki

Zaangażowanie członków koła naukowego w pisanie publikacji i artykułów naukowych oraz udział w ogólnopolskich konkursach debat oksfordzkich.

Zaangażowanie członków koła naukowego w organizację debat i współpracę ze szkołami średnimi.

Zalecenia

Zaleca się poprawę warunków obsługi studentów na poziomie Wydziału poprzez umożliwienie studentom korzystanie z dziekanatu przynajmniej jedną godzinę raz na dwa tygodnie w godzinach popołudniowych.

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Prezydium PKA w sprawie powtórnej oceny instytucjonalnej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego wydało ocenę pozytywną (*Uchwała Nr 24/2015 w dn. 8.01.2015r.*), gdyż w wyniku podjętych działań naprawczych Wydział dostosował się do uwag i zaleceń wskazanych w *Uchwale Nr 646/2013 z dn. 17.10.2013r.* Wydział podjął intensywne działania na rzecz pełnego wdrożenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Zbudowano spójną strukturę systemu, powołano dwa zespoły (Wydziałowy Zespół ds. Ewaluacji Kształcenia i Wydziałowy Zespół ds. Zapewniania Jakości Kształcenia) oraz określono ich zadania; powrócono do przeprowadzania okresowych ocen pracowników oraz badań ankietowych studentów i doktorantów, wprowadzono ankietę ewaluacyjną na studiach podyplomowych; dokonano sformalizowania i usystematyzowania współpracy z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego; podjęto działania mające na celu usunięcie nieprawidłowości w organizacji i realizacji praktyk studenckich, programów kształcenia oraz procesu dyplomowania. Skorygowano plany i programy studiów III stopnia dostosowując je do wymogów określonych w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września*

2011 r. w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych (Dz. U. Nr 196 poz. 1169, z późn. zm.).

PKA po raz czwarty oceniała jakość kształcenia na tym kierunku. Poprzednia ocena jakości kształcenia zakończyła się wydaniem przez Prezydium PKA oceny pozytywnej (*Uchwała Nr 785/2011 w dn. 1.09.2011r.*). Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny programowej PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny, została opisana w poniższej tabeli.

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
1. Przestrzeganie, aby zasady funkcjonowania jednostki i jej organów pozostawały w zgodności z przepisami prawa;	Weryfikacja jest prowadzona na bieżąco, np. konsultacje z biurem prawnym UZ, działem kształcenia i działem kadr UZ.
2. Większe, aniżeli dotychczas, uwzględnianie potrzeb lokalnego rynku pracy oraz rozważenie uruchomienia specjalności nauczycielskiej;	W związku z brakiem zainteresowania ze strony studentów utworzenia specjalności nauczycielskiej podjęto decyzje o rezygnacji z takiego przedsięwzięcia. Podjęto konsultacje z dowódcami jednostek wojskowych rozlokowanych w obrębie Zielonej Góry, w celu przygotowania oferty specjalności „polityka bezpieczeństwa i wojskowości” na I st. studiów.
3. Dalsze doskonalenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia;	Zmiany na poziomie Wydziałowej Komisji Zapewniania Jakości Kształcenia. Powołano Wydziałowy Zespół ds. Zapewniania Jakości Kształcenia (WZZJK), Wydziałowy Zespół ds. Ewaluacji Kształcenia (WZEJK), a także Kierunkowe Zespoły Weryfikacyjne (zadania: m.in. analiza programów kształcenia pod kątem efektów kształcenia, stanowiąca podstawę ich doskonalenia, analiza sylabusów). WZEJK w ramach cyklicznych comiesięcznych spotkań monitoruje i ocenia sprawę jakości kształcenia na prowadzonych na Wydziale kierunkach.
4. Wzmocnienie minimum kadrowego o przynajmniej dwóch profesorów tytularnych;	Dwa tytuły profesorów nauk społecznych w roku 2015.
5. Zapewnienie pełnej zgodności między dorobkiem nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne a nauczanymi przez nich przedmiotami;	Wymóg prowadzenia badań naukowych oraz zatrudnienie nowych pracowników naukowych, jak również dostosowanie programów zajęć.
6. Większą dbałość o utrzymanie politologicznego profilu prac dyplomowych;	Konsultacje z prowadzącymi seminaria podczas procedury zatwierdzania tematów prac licencjackich i magisterskich. Dwa posiedzenia Rady Instytutu w ciągu roku akademickiego poświęcone są szczegółowemu omówieniu wszystkich tematów prac licencjackich oraz magisterskich.
7. Poszerzenie palety badań naukowych i współpracy międzynarodowej oraz rozszerzenie oferty przedmiotów wykładanych w językach obcych;	Rozwój kontaktów międzynarodowych w ramach czasopisma naukowego „Przegląd Narodowościowy – Review of Nationalities”, wymiana w zakresie programu Erasmus oraz zatrudnienie nowych pracowników w IP UZ. Organizowanie konferencji naukowych dot. polityki w Republice Federalnej Niemiec, Hiszpanii oraz badania i konferencje w ramach Pracowni Badań nad Mniejszościami Narodowymi i Etnicznymi, w tym dotyczące politologii religii, angażują liczne grono pracowników naukowych z zagranicznych ośrodków naukowych.
8. Poprawienie stanu bazy dydaktycznej pomieszczeń bibliotecznych poprzez poddanie ich remontowi lub rozbudowie, co dopomogłoby także w większym wykorzystaniu sprzętu multimedialnego oraz pełniejszym uwzględnieniu potrzeb	Otwarcie nowego gmachu Biblioteki UZ o dużym potencjale multimedialnym. Baza biblioteczna zawiera bogaty księgozbiór politologiczny, uzupełniony w skutek zapotrzebowania zgłoszonego przez Instytut Politologii. Otwarcie nowej sali multimedialnej na Wydziale Humanistycznym, gdzie realizowane są elementy umiejętności praktycznych umieszczonych w sylabusach przedmiotów.

osób niepełnosprawnych.

Wnioski: Władze Uczelni i Wydziału podjęły skuteczne działania doskonalące w obszarach objętych zaleceniami z poprzedniej oceny PKA, przede wszystkim: przestrzegają, aby zasady funkcjonowania jednostki i jej organów pozostawały w zgodności z przepisami prawa; doskonalą wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia; wzmocniły minimum kadrowe; zapewniają zgodność między dorobkiem nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne a nauczanymi przez nich przedmiotami; dbają o utrzymanie politologicznego profilu prac dyplomowych; rozszerzyły paletę badań naukowych i współpracę międzynarodową oraz ofertę przedmiotów wykładanych w językach obcych, a także poprawiły stan bazy dydaktycznej pomieszczeń bibliotecznych, chociaż na tym polu nadal istnieje pilna potrzeba inwestycji.

Raport sporządził na podstawie ocen cząstkowych

Dr hab. Krzysztof Szewior